Ἀριθ. 111 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Γ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6. — 12 Φεβρουαρίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΜΑΝΘΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

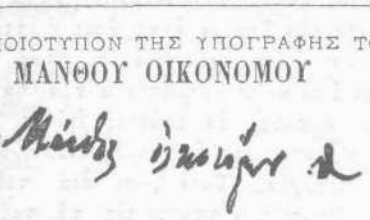

Ὁ Μάνθος Οἰκονόμου, γραμματεὺς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, οὗ ἡ σύνεσις εἶχε καταστῆ παροιμιακὴ, —γνωστὴ εἶνε ἡ ἠπειρωτικὴ παροιμία «*Τοῦπε ὁ κὺρ Μάνθος*», ταὐτόσημος τῷ *Αὐτὸς ἔφα* τῶν ἀρχαίων,—σπουδαίαν κατέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος θέσιν, οὐ μόνον διότι ἡ μεσολάβησις αὐτοῦ μέγα δυναμένου παρὰ τῷ βεζίρῃ πολλοὺς τῶν ὁμογενῶν ἔσωσε κατὰ διαφόρους περιστάσεις, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῆς ὑπηρεσίας πρὸ πάντων, ἣν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν προσήνεγκε, μυήσας εἰς τὴν Φιλικὴν Ἑταιρίαν τοὺς πλείστους τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ δεσπότου τῶν Ἰωαννίνων ὑπηρετούντων Ἑλλήνων, ὧν διαπρεπέστεροι εἰσὶν ὁ Καραϊσκάκης, ὁ Ἀνδροῦτζος, ὁ Γρίβας κλπ. Ὁ Μάνθος καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεκλείσθη ὁ Ἀλῆς συνελήφθη ὑπὸ τῶν Σουλτανικῶν καὶ ἐκαρατομήθη ἐν Μετζόβῳ.—Τὸ πρωτότυπον τῆς ὑπογραφῆς του ἀπεστάλη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου.

Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΑΡΡΟΥΣ

Ἐκ τῶν τοῦ Σαμουὴλ Σμάϊλς.

Ἡ τρικυμία καταδεικνύει τὴν ἐπιδεξιότητα τοῦ ναύτου· ἡ ἀνδρεία τοῦ στρατιώτου μετρεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης. Ἐν ταῖς στιγμαῖς δὲ μᾶλλον τῶν κινδύνων διδασκόμεθα νὰ γνωρίζωμεν κάλλιον τοὺς ἀνθρώπους.

ΔΑΝΙΗΛ.

Ἐὰν διανοεῖσαι νὰ ἐπιχειρήσῃς εὐγενῆ ἐπιχείρησιν, καὶ νὰ μὴ ἀποκάμῃς μέχρι τῆς ἐπιτυχοῦς αὐτῆς ἀποπερατώσεως, πρέπει ἡ καρδία σου νὰ συντριβῇ ἐν τῷ ἀγῶνι. Ἐὰν δύνασαι νὰ ὑπερνικήσῃς οἱονδήποτε πρόσκομμα, τότε ἡ ὥρα ἤγγικε.—Θάρρος γενναία ψυχή! Σὺ θὰ λάβῃς τὴν ἀμοιβὴν, Σὺ θὰ φθάσῃς εἰς τὸν σκοπόν.

Κ. ΜΑΚΑΥ.

Τὸ ἡρωϊκὸν παράδειγμα τῶν παρελθόντων χρόνων εἶναι ἡ κυρία πηγὴ τοῦ θάρρους ἑκάστης γενεᾶς. Οἱ ἄνθρωποι βαδίζουσιν ἠρέμα πρὸς τὰς ἐπικινδυνωδεστέρας τῶν ἐπιχειρήσεων, ἑλκόμενοι πρὸς τὰ πρόσω ὑπὸ τῆς σκιᾶς τῶν γενναίων, οἵτινες δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ζωῇ.

HELPS.

Ὁ κόσμος ὀφείλει πολλὰ εἰς τοὺς ἀνδρείους ἄνδρας καὶ γυναῖκας. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς φυσικῆς ῥώμης, ἐν ᾗ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξισωθῶμεν πρὸς τὰ ζῷα. Ὁ γενναῖος, ὁ σιωπηλῶς ἐργαζόμενος, ὁ ὑφιστάμενος πολλὰς πικρίας ἐκ τοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ καθῆκον ἔρωτος, πράττει ἔργα ἡρωϊκώτερα τῶν ἔργων τῆς φυσικῆς ἀνδρείας, ἣν ἀνταμείβουσι διὰ τιμῶν καὶ ἀξιωμάτων ἢ διὰ δαφνῶν συνήθως βεβαμμένων εἰς τὸ αἷμα.

Ἡ ἠθικὴ τόλμη χαρακτηρίζει τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός· ἡ τόλμη τοῦ λέγειν τὸ ἀληθὲς, τοῦ εἶναι δίκαιον καὶ ἔντιμον, τοῦ ἀνθίστασθαι εἰς τὸν πειρασμὸν καὶ τοῦ ἐκπληροῦν τὸ καθῆκον. Ἀνὴρ ἢ γυνὴ μὴ κάτοχοι τῆς ἀρετῆς ταύτης δυσκόλως δύνανται νὰ διατηρήσωσι τὰς λοιπάς.

Ἑκάστη πρόοδος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀνθρώπων παρήχθη ἐν τῷ μέσῳ δυσχερειῶν καὶ ἀντιδράσεων. Ἀπεπερατώθη δὲ καὶ ἐστερεώθη δι' ἀνθρώπων ἀτρομήτων καὶ καρτερικῶν, ὑπερτερούντων τὸν πλησίον κατὰ τὸν νοῦν. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ μεγάλοι ἐφευρεταὶ, οἱ μεγάλοι φιλοπάτριδες ἄνδρες καὶ οἱ μεγάλοι ἐργάται. Οὐδεμία ἴσως ἀρετὴ ἢ διδασκαλία ὑπῆρξεν, ἥτις ὅπως ἀναγνωρισθῇ δὲν εἶχε νὰ παλαίσῃ κατὰ τῆς συκοφαντίας, τῆς διαβολῆς καὶ τῆς καταδιώξεως. «Πανταχοῦ, λέγει ὁ Χάϊνε, ὅπου μέγας νοῦς ἐξήνεγκε τὰς ἰδέας του, ἀπήντησε *τὸν κρανίου τόπον*.»

Οἱ Ἀθηναῖοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην νὰ πίῃ τὸ κώνειον διότι αἱ διδασκαλίαι αὐτοῦ ἦσαν ἀντίθετοι πρὸς τὰς προλήψεις καὶ πρὸς τὰς φατρίας τῶν χρόνων ἐν οἷς ἔζη. Κατηγορήθη ὅτι διέφθειρε τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐξεγείρων αὐτὴν κατὰ τῶν πολιούχων θεῶν, τῶν ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τῆς πολιτείας. Εἶχε δὲ τὴν γενναιότητα νὰ καταφρονήσῃ οὐ μόνον τὴν τυραννίαν τῶν δικαστῶν του, οἵτινες κατεδίκασαν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν δῆμον, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ νοήσῃ τὴν διδασκαλίαν του.

Πόσοι δὲ μεγάλοι ἄνδρες καὶ ἰδεολόγοι δὲν κατεδιώχθησαν ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας!

Ὁ Γαλιλαῖος εἶναι εἷς τούτων, ὁ Ῥογῆρος

Βάκων, ὁ Ὄκαμ, εἷς τῶν ἀρχαιοτέρων φιλοσόφων Ἄγγλων, ὁ Βεζάλ, οἱ μαθηταὶ τοῦ Κοπερνίκου, ὁ Νεύτων, ὁ Σπινόζας, ἡ φιλοσοφία τοῦ Καρτεσίου.

Ὄντως δὲ δὲν ὑπάρχει ἀνακάλυψις εἴτε ἐν τῇ φυσικῇ ἱστορίᾳ, εἴτε ἐν τῇ φυσικῇ, περὶ τῆς ὁποίας στενοὶ νόες καὶ προκατειλημμένοι δὲν εἶπον ὅτι ἔφερεν εἰς τὴν ἀθεΐαν.

Μεγάλοι τινὲς ἐφευρεταί, καίτοι δὲν κατηγορήθησαν ἐπὶ ἀθεΐᾳ, οὐχ ἧττον κατηγορήθησαν καὶ ἔπαθον δημοσίᾳ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος παρ' ἄλλων. Ὅταν ὁ διδάκτωρ Χάρβεϋ ἐδημοσίευσε τὴν θεωρίαν αὐτοῦ περὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ἐγκατελείφθη ὑπὸ πάντων αὐτοῦ τῶν πελατῶν, οἱ δὲ ἰατροὶ ἐχαρακτήρισαν αὐτὸν ὡς μωρόν. Τοῦτο ἔπαθε καὶ ὁ Κάρολος Μπὲλ, ὁ ἐγκύψας εἰς σπουδαίας καὶ βαθείας μελέτας περὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ποιήσας μίαν τῶν μεγαλειτέρων φυσιολογικῶν ἀνακαλύψεων. Ἐγκατελείφθη καὶ οὗτος μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀνακαλύψεών του ὑπὸ πολλῶν ἀσθενῶν, οὓς ἐθεράπευεν.

Οὕτω δὲ σχεδὸν πάντοτε ἡ αὔξησις τοῦ κράτους τῆς ἐπιστήμης, δι' ἧς διδασκόμεθα νὰ γνωρίζωμεν κάλλιον τὸ θεῖον, τὸν κόσμον καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς, ἐγένετο διὰ τῆς ἐνεργείας, τῆς ἀφοσιώσεως, τῆς ἀτομικῆς θυσίας καὶ τοῦ θάρρους τῶν μεγάλων νόων τῶν παρελθόντων χρόνων, ὧν τὸ ὄνομα μεθ' ὅλας τὰς ἀντιδράσεις καὶ τοὺς προπηλακισμοὺς τῶν συγχρόνων, σήμερον τιμᾶται καὶ δοξάζεται ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Αὕτη δὲ ἡ ἄδικος καταφορὰ κατὰ τῶν ἐπιστημόνων τῶν παρελθόντων χρόνων πρέπει νὰ διδάξῃ ἡμᾶς ἐν τῷ παρόντι νὰ ἤμεθα ἀνεκτικοὶ πρὸς τοὺς ἔχοντας διάφορον ἡμῶν γνώμην· *ἀρκεῖ αἱ παρατηρήσεις αὐτῶν, αἱ σκέψεις, αἱ γνῶμαι νὰ βασίζωνται ἐπὶ τῆς ὑπομονῆς, τῆς τιμιότητος, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀληθείας.*

Ἡ γενναιότης ὡσαύτως τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως εἶναι ἔνδοξος ὡς ἡ τῶν μαρτύρων τῆς ἐπιστήμης· ἡ παθητικὴ ὑπομονὴ ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, οἵτινες ἐκ τοῦ ἔρωτος πρὸς τὸ καθῆκον τὸ πᾶν ὑφίστανται, μὴ ἔχοντες ἐνίοτε περὶ αὐτοὺς ἄλλον τινὰ ὅπως ἀκούσωσι λόγον συμπαθείας, εἶναι προϊὸν γενναιότητος ἀνωτέρας τῆς ἀνδρείας τῆς ἐν ταῖς μάχαις ἀναπτυσσομένης, ὅπου καὶ οἱ δειλότεροι αὐτοὶ ἐμπνέονται ὑπὸ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν πολλῶν. Ὁ χρόνος ἤθελεν ἐπιλίπει ἡμῖν, ἂν κατεγράφομεν τὰ ἀθάνατα ὀνόματα ἐκείνων, οἵτινες ἐπάλαισαν καθ' ὅλων τῶν δυσχερειῶν, τῶν κινδύνων καὶ τῶν παθημάτων ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν των καὶ κατεδείχθησαν γενναῖοι ἐν τῇ ἠθικῇ πάλῃ, εἰς ἣν ἐξηνάγκαζεν αὐτοὺς ὁ κόσμος, καὶ οἵτινες ἐθεώρουν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς θυσιάζοντες τὴν ζωήν των μᾶλλον, παρὰ τὰς πεποιθήσεις των. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ ἰσχυροῦ αἰσθήματος τοῦ καθήκοντος, ἀνεβίβασαν κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν μέχρι τοῦ ἡρωϊσμοῦ, καὶ παρέχουσι σήμερον εἰς τὸν κόσμον ἓν τῶν εὐγενεστέρων θεαμάτων, τῶν ὑπὸ τῆς ἱστορίας περιγραφομένων. Καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες, χαρακτῆρος τρυφεροῦ καὶ γλυκέος, κατέδειξαν, οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν ἀνδρῶν, ὅτι εἶναι ἐπιδεκτικαὶ γενναιότητος ἀτρομήτου. Παραδείγματα δὲ τοιούτων γυναικῶν ἄπειρα ἀναγράφει ἡ ἱστορία.

Ἂν καὶ ἡ ἐπιτυχία εἶναι συνήθως ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἀναλαμβάνουσι μεγίστους κόπους, ἐν τούτοις ἐνίοτε συμβαίνει νὰ ἐργάζωνται μεθ' ὑπομονῆς ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐλπίδος ἐπιτυχίας. Τότε ζῶσι διὰ τοῦ θάρρους καὶ σπείρουσι τὸν σπόρον εἰς τὰ σκότη, ἐλπίζοντες ὅτι οὗτος θέλει φυτρώσει καὶ θέλει παραγάγει καρπούς. Ὄντως δὲ τὰ ἄριστα τῶν ἔργων ἐγένοντο ἐν μέσῳ μυρίων κωλυμάτων, καὶ πολλάκις οἱ ἐργάται αὐτῶν ἀπέθανον πρὶν ἢ αἰσθανθῶσι τὴν χαρὰν τῆς νίκης των. Ὁ ἡρωϊσμὸς αὐτῶν πρέπει νὰ μετρηθῇ οὐχὶ κατὰ λόγον τῆς ἐπιτυχίας, ἀλλὰ κατὰ τὰς δυσχερείας, ἃς συνήντησαν καὶ κατὰ τὸ θάρρος, ὅπερ ἔσχον ἀγωνιζόμενοι.

Ὁ φιλόπατρις ἀνὴρ, ὁ ἀγωνιζόμενος ἀγῶνα ἀπολεσθέντα, ὁ μάρτυς ὁ βαδίζων πρὸς τὸν θάνατον ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν τοῦ θριάμβου τῶν ἐχθρῶν του, ὁ ἐφευρετὴς καὶ ὁ ποιήσας ἀνακαλύψεις ὡς ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος, ὧν ἡ καρδία ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπέστη πολλὰς πικρίας, πρόκεινται ἡμῖν ὡς ὑψηλὰ παραδείγματα, διεγείροντα εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων διαφέρον ἰσχυρότερον τοῦ διαφέροντος τῶν ἐντελῶν ἐπιτυχιῶν.

Ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὅμως ἀπαιτουμένη γενναιότης δὲν εἶναι πάντοτε φύσεως ἡρωϊκῆς. Καὶ εἰς τὸν συνήθη βίον ἀπαιτεῖται γενναιότης ὅπως καὶ εἰς τὰ μεγάλα ἔργα, ἅτινα ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἀπαιτεῖται γενναιότης καὶ θάρρος, ὅπως διέλθῃ τις ἐντίμως τὸν βίον, ὅπως ἀντισταθῇ εἰς τοὺς πειρασμοὺς, ὅπως λέγῃ πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, ὅπως δεικνύεται οἷος πραγματικῶς εἶναι, ἀποφεύγων τὴν ὑποκρισίαν, ὅπως ζῇ ἐντίμως διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πόρων καὶ μὴ διάγῃ βίον αἰσχρὸν δαπανῶν τὰ ἀλλότρια χρήματα.

Αἱ *δυσπραγίαι*, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ *κακὰ*, ἅτινα ἀναφαίνονται ἐν τῷ κόσμῳ, πολλάκις εἶναι ἀποτέλεσμα ἀσθενείας χαρακτῆρος, καὶ *ἐλλείψεως βεβαιότητος περὶ τοῦ σκοποῦ μιᾶς πράξ-ως*, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐλλείψεως θάρρους. Οἱ ἄνθρωποι πολλάκις γνωρίζουσιν ὁποῖον εἶναι τὸ καλὸν, καὶ ὅμως δὲν ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ πράξωσιν αὐτὸ, κατανοοῦσι τὸ καθῆκόν των, στεροῦνται ὅμως ἱκανῆς ἐπιθυμίας νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσίν του. Ὁ *ἀσθενοῦς χαρακτῆρος ἄνθρωπος γίνεται ἔρμαιον παντὸς πειρασμοῦ.* Δὲν δύναται νὰ εἴπῃ τὸ ΟΧΙ καὶ ὑποκύπτει. Ἐὰν δέ ποτε συμβῇ νὰ ἐμπέσῃ εἰς κοινωνίαν πονηρῶν, θὰ παρασυρθῇ ταχέως ὑπὸ τοῦ κακοῦ παραδείγματος.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει διὰ τῆς ἰδίας προσπαθείας νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ ἐπιρρώσῃ τὸν ἴδιον αὐτοῦ χαρακτῆρα· τοῦτο δὲ εἶναι ἀναντίρρητον. Ἡ θέλησις, ἥτις εἶναι ἡ κεντρικὴ δύναμις τοῦ χαρακτῆρος, πρέπει νὰ μορφωθῇ διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀποφάσεως, ἄλλως καθίσταται ὁ ἄνθρωπος ἀνίκανος ν' ἀντισταθῇ πρὸς τὸ κακὸν, καὶ νὰ μιμηθῇ τὸ ἀγαθόν. Ἡ ἀπόφασις δίδει ἡμῖν τὴν δύναμιν τῆς σταθερότητος, ἐνῷ ἡ ὑποχώρησις, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶναι, χρησιμεύει ὡς πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν καταστροφήν.

Τὸ νὰ προσκαλῇ δέ τις ἄλλους εἰς ἐπικουρίαν ὅπως λάβῃ ἀπόφασίν τινα, εἶναι ἐντελῶς ἀνωφελές. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ μορφώνῃ τὰς ἕξεις αὐτοῦ κατὰ τὰς ἰδίας δυνάμεις, καὶ νὰ ἐξαρτᾷ αὐτὰς ἐν τῇ δυσχερείᾳ ἐκ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ γενναιότητος. Ὁ Πλούταρχος διηγεῖται ὅτι βασιλεύς τις τῆς Μακεδονίας ἐν μέσῳ τῆς μάχης κατέλιπε τὸν στρατόν του, καὶ ἀπῆλθεν εἰς γείτονα πόλιν ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ προσφέρῃ θυσίαν τῷ Ἡρακλεῖ, ἐνῷ ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ Αἰμίλιος, ἐνῷ συγχρόνως ἐπεκαλεῖτο εἰς ἀρωγὴν τὴν θεότητα, ἐζήτει, ἔχων τὸ ξίφος ἀνὰ χεῖρας, τὴν νίκην, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκέρδισε. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς πράξεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

Πόσα εὐγενῆ σχέδια δὲν ἔμειναν λόγοι κενοί; πόσαι μεγάλαι ἐπιχειρήσεις δὲν ἔσχον τέλος, πόσοι σκοποὶ δὲν ἔμειναν ἀνεκτέλεστοι; Καὶ τοῦτο μόνον καὶ μόνον διότι ἔλειπεν ὀλίγον θάρρος καὶ μικρὰ ἀπόφασις. Εἶναι δὲ προτιμότερον νὰ σιωπᾷ τις παρὰ νὰ ὁμιλῇ περὶ πράξεων, ἃς δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἐκτελέσῃ. Καὶ εἰς τοιούτους πολλάκις φλυάρους καλλιτέρα ἀπάντησις εἶναι «ἐλθὲ ἐπὶ τὸ ἔργον.» Ἐπὶ τῶν μεγάλης σπουδαιότητος πραγμάτων, λέγει ὁ Τιλλοτσὼν, «ἅτινα πρέπει νὰ ἐκτελεσθῶσι, τὸ ἀναποφάσιστον μαρτυρεῖ νοῦν ἀσθενῆ. Ὁ περιμένων νὰ ζήσῃ νέον βίον καὶ μὴ εὑρίσκων ποτὲ τὸν κατάλληλον χρόνον νὰ κάμῃ ἀρχὴν θέλει πάθει ὅ,τι ἤθελε πάθει καὶ ὁ λέγων, αὔριον τρώγω, ἢ πίνω, ἢ κοιμοῦμαι·—θ' ἀποθάνῃ.»

Ἀπαιτεῖται ὡσαύτως βαθμὸς ἠθικῆς γενναιότητος, ὅπως ἀντισταθῇ τις εἰς τὴν φθοροποιὸν ἐπίδρασιν τῆς λεγομένης *κοινωνίας*. Ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς φοβερά. Σχεδὸν πᾶσαι αἱ γυναῖκες, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ ἄνδρες γίνονται δοῦλοι τῆς κοινωνικῆς τάξεως εἰς ἣν ἀνήκουσιν. Ὑφίσταται δὲ μεταξὺ τῶν τάξεων τούτων εἶδός τι συνωμοσίας κατὰ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἀτομικῆς ἐλευθερίας. Ἕκαστος κύκλος, ἑκάστη τάξις ἔχει τὰς ἕξεις αὐτῆς καὶ τὰ ἤθη, εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλει νὰ συμμορφοῦται ἐπὶ ποινῇ κατακρίσεως. Οἱ μὲν προσκολλῶνται *ὄπισθεν τοῦ συρμοῦ*, ἄλλοι εἶναι δοῦλοι τῶν ἕξεων, τῶν γνωμῶν, ὀλίγοι ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ κινηθῶσι καὶ νὰ σκεφθῶσιν ἔξω τοῦ κεχαραγμένου κύκλου καὶ νὰ δείξωσιν ὅτι ἔχουσι *πλήρη ἀτομικὴν ἐλευθερίαν*. Ἐνδυόμεθα, τρώγομεν καὶ ἀκολουθοῦμεν τὸν συρμὸν οὐχὶ κατὰ τοὺς πόρους ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἕξεις τῆς τάξεως, εἰς ἣν εὑρέθημεν ἀνήκοντες, καὶ ἀκολουθοῦμεν ἐπὶ τέλους τὸν συρμὸν ἐμπίπτοντες εἰς χρέη, εἰς δυστυχίαν καὶ ἀθλιότητα. Ἀδίκως καὶ ματαίως ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν Ἰνδῶν, οἵτινες πιέζουσι τὴν κεφαλήν των πρὸς τὰ ἄνω, ἢ περὶ τῶν Σινῶν, οἵτινες συντρίβουσι τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἐντὸς στενῶν ὑποδημάτων· ἃς ἴδωμεν πέριξ ἡμῶν τὴν ματαιότητα τοῦ συρμοῦ, ὅπως πεισθῶμεν ὅτι τὸ κράτος αὐτοῦ εἶναι παγκόσμιον.

Ἡ *ἠθικὴ ἀναρδία* καταδεικνύεται καὶ ἐν τῷ *ἰδιωτικῷ* καὶ ἐν τῷ *δημοσίῳ βίῳ*. Ἡ χαμερπὴς κολακεία πρὸς τοὺς πλουσίους συνήθως γίνεται καὶ πρὸς τοὺς πτωχούς. Ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο κολακεία τὸ νὰ μὴ τολμᾷ τις νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, σήμερον ὅμως τολμῶσι νὰ μὴ λέγωσι ταύτην καὶ πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους ὑπαλλήλους. Ἤδη ὅτε τὰ *πλήθη* ἀσκοῦσι πολιτικὴν ἐξουσίαν, τάσις γενικὴ ὑπάρχει πρὸς περιποίησιν αὐτῶν καὶ κολακείαν· ὁμιλοῦσι πρὸς αὐτὰ διὰ λόγων γλυκέων. *Ἀποδίδουσιν ὁμιλοῦντες εἰς αὐτὰ ἀρετὰς, ὧν ἐντελῶς στεροῦνται.* Ἀποφεύγουσι *δημοσίᾳ τὰ προτείνωσιν ἀληθείας σωτηρίους, ἀλλὰ δυσαρέστους, καὶ ὅπως ἐνίοτε ἀποκτήσωσι τὰς συμπαθείας των προτείνουσι σχέδια, εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ὁποίων οὐδέποτε σκοποῦσι τὰ προβῶσι.*

Διὰ ταῦτα δὲν ἐπιζητοῦσι τὰ νῦν τὴν εὔνοιαν τοῦ εὐγενοῦς χαρακτῆρος ἀνδρὸς, οὐδὲ τοῦ τῆς μεγάλης περιωπῆς, ἀλλὰ τοῦ ταπεινοτέρου, τοῦ μᾶλλον ἀπαιδεύτου, τοῦ ὀλίγον διακεκριμένου, διότι ἀνήκει εἰς τὴν πλειοψηφίαν. Διὸ βλέπει τις ἄνδρας ἀνωτέρας τάξεως, πλούτου καὶ ἀνατροφῆς, γονυπετοῦντας ἐνώπιον ἀμαθοῦς ὅπως *ἐπιτύχωσι τῆς ψήφου του!* Προτιμῶσι νὰ φανῶσιν *ἄδικοι καὶ ἄνευ ἀρχῶν* μᾶλλον, παρὰ *ἀντιδημοτικοί!* τοῦτο δὲ διότι εἶναι εὐκολώτερον διά τινας νὰ κύπτωσι καὶ κολακεύωσι, παρὰ νὰ φανῶσι μεγάλοι, ἀποφασιστικοὶ καὶ μεγαλόψυχοι· εὐκόλως δύνανται νὰ κάμπτωσι πρὸ τῶν προλήψεων, παρὰ νὰ ἀγωνίζωνται ὅπως ἐξαλείψωσιν αὐτάς. Ἀπαιτεῖται βεβαίως ἀνδρεία ὅπως κολυμβήσῃ τις ἄνω ποταμῶν· πρὸς τὰ κάτω εἶναι εὔκολον, διότι τοῦτο δύναται νὰ πράξῃ καὶ ἰχθὺς τεθνεώς.

Αὕτη ἡ δουλικὴ θεραπεία, *ἡ δημοκοπία καλουμένη*, ἀπό τινων ἐτῶν τεραστίως διεδόθη· ἡ δὲ τάσις αὐτῆς συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ ταπεινώσῃ

καὶ νὰ ἐξευτελίσῃ τὸ ἦθος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν. Αἱ συνειδήσεις ἐγένοντο ἐλαστικαί. *Ἐν τῇ βουλῇ σήμερον ὑπάρχει μία γνώμη, καὶ ἐν τοῖς θεωρείοις μία ἄλλη.* Περιποιοῦνται πολλοὶ ἐκ τοῦ βήματος τὰς πεπλανημένας γνώμας καὶ τὰς προλήψεις τοῦ πλήθους, τὰς ὁποίας ἰδιαιτέρως καταφρονοῦσιν. Αἱ ἀλλαγαὶ τῶν κυβερνήσεων, (*αἱ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν κομμάτων πάντοτε συμβαίνουσαι*), εἶναι αἰφνήδιαι. Ἐν μέσῳ δὲ τούτων μόλις διακρίνεται *ἡ ὑποκρισία.*

Ἡ αὐτὴ δὲ ἠθικὴ ἀνανδρία ἐπικρατεῖ καὶ εἰς τὰ ἄνω καὶ εἰς τὰ κάτω στρώματα Ἡ ὑποκρισία καὶ ἡ δουλικότης τῶν ἄνω ἀκολουθεῖται ὑπὸ τῆς ὑποκρισίας καὶ δουλικότητος τῶν κάτω. *Ἐὰν αἱ ἀνώταται τάξεις δὲν ἔχωσι τὸ θάρρος νὰ εἴπωσι τὴν γνώμην των, τί δυνάμεθα νὰ περιμείνωμεν ἐκ τῶν κατωτάτων!*

Ἡ δημοτικότης οἵα τὴν σήμερον ὑπάρχει δὲν εἶναι πρόληψις ὑπὲρ τοῦ ἔχοντος αὐτὴν, ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ. Ὅταν ἡ δημοτικότης ἀποκτᾶται διὰ τῆς κολακείας τοῦ δήμου, διὰ τῆς ἀποκρύψεως ἀπ' αὐτοῦ τῆς ἀληθείας, ὅταν τις ὑπηρετῇ γράφων ἢ ὁμιλῶν τὰς ταπεινοτέρας τοῦ πλήθους ὀρέξεις, καὶ ὅταν τὸ δὴ χείριστον ἐμπνέῃ εἰς αὐτὸ *τὸ μῖσος πρὸς ἄλλας κοινωνικὰς τάξεις*, αὐτὴ ἡ δημοτικότης πρέπει νὰ εἶναι βδελυκτὴ εἰς πάντα ἔντιμον ἄνθρωπον.

Οἱ ἔχοντες καθαρὸν χαρακτῆρα ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ λέγωσι τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀντιδημοτική.

Ἡ τόλμη τοῦ *ἐκφράζειν τὴν ἰδίαν γνώμην* εἶναι εἷς τῶν ζωτικῶν ὅρων τῆς αὐτοτελείας τοῦ χαρακτῆρος. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ τις ἰδίας πεποιθήσεις καὶ νὰ μὴ εἶναι ἡ σκιὰ ἢ ἠχὼ ἄλλου, πρέπει ν' ἀσκῇ ἰδίας ἀρετὰς, νὰ ἔχῃ ἰδίας σκέψεις, καὶ νὰ ἐκφράζῃ τὰ ἴδια αἰσθήματα. Πρέπει νὰ συζητῇ τὰς ἰδίας γνώμας καὶ νὰ σχηματίζῃ ἀφ' ἑαυτοῦ πεποιθήσεις. Εἶναι ὀρθὸν τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ μὴ τολμῶν νὰ ἔχῃ ἰδίαν γνώμην εἶναι ἄνανδρος, ὁ μὴ θέλων δὲ νὰ ἔχῃ ὀκνηρὸς, καὶ ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἔχῃ ἀνόητος.

Ἀκριβῶς δὲ ὅταν πρόκηται νὰ ἐπιδείξωσί τινες τοιαύτην γενναιότητα καὶ ἀδυνατοῦσιν ἐκτίθενται ἐνώπιον τῶν φίλων των, διαψεύδοντες τὰς ἐλπίδας αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι φθάνουσι μέχρι τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀλλ' ἀνὰ πᾶν βῆμα τὸ θάρρος αὐτῶν ἐκλείπει. Στεροῦνται ἀποφασιστικοῦ πνεύματος, θάρρους, ἐπιμονῆς. Ὑπολογίζουσι τοὺς κινδύνους, καταμετροῦσι τὰς μεταβολὰς, μέχρις οὗ ἡ κυριωτάτη στιγμὴ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔργου παρέλθῃ, ἴσως πολλάκις διὰ παντός.

Οἱ ἀνδρεῖοι ἄνδρες καὶ θαρραλέοι διευθύνουσι καὶ κυβερνῶσι τὸν κόσμον. Οἱ ἀνίσχυροι καὶ οἱ δειλοὶ οὐδὲν καταλείπουσιν ὄπισθεν αὐτῶν ἴχνος, ἐνῷ ὁ βίος ἀνδρὸς κεκτημένου εὐθύτητα καὶ δραστηριότητα δύναται νὰ εἰκονισθῇ ὡς μετεώρου φωτεινὴ γραμμή. Τὸ παράδειγμα αὐτοῦ ἀκολουθοῦσιν, αἱ δὲ σκέψεις αὐτοῦ, αἱ γνῶμαι, τὸ θάρρος ἐμπνέουσι τὰς ἑπομένας γενεάς.

Ὁ γενναῖος ἀνὴρ παρὰ πάντα ἄλλον εἶναι μεγαλόψυχος, ἢ μᾶλλον κατὰ φύσιν εἶναι τοιοῦτος· *εἶναι γλυκὺς τὸ ἦθος καὶ ἱπποτικὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς του.* Ἐν μέσῳ τῶν λυσσωδεστέρων μαχῶν ἡ ἱστορία ἀφηγεῖται τοιαῦτα παραδείγματα ἱπποτισμοῦ. Οὕτως ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Δέττιγκεν, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς πάλης, ἵππος ἱππικοῦ Γάλλων ὥρμησε κατὰ συντάγματος Ἀγγλικοῦ· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Γάλλος ταγματάρχης ἔδραμε νὰ προσβάλῃ τὸν ἀρχηγὸν Ἄγγλον παρετήρησεν ὅτι οὗτος ἦτο μονόχειρ, μόνον τὰ ἡνία τοῦ ἵππου του κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρός. Ὁ Γάλλος τοῦτο ἰδὼν ἐχαιρέτησε διὰ τοῦ ξίφους τὸν ἀντίπαλόν του καὶ παρῆλθε.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ Κάρολος Ε' μετὰ τὴν πολιορκίαν καὶ ἅλωσιν τοῦ Βιττεμβοῦργ ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ἐπορεύθη νὰ ἴδῃ τὸν τάφον τοῦ Λουθήρου· ἐνῷ δὲ ἀνεγίνωσκε τὸ κεχαραγμένον ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτύμβιον, εἷς τῶν δουλοπρεπῶν αὐλικῶν τῶν συνοδευόντων τὸν ἡγεμόνα, ἐπρότεινεν αὐτῷ ν' ἀνοίξωσι τὸν τάφον καὶ νὰ διασκορπίσωσι τὰ ὀστὰ τοῦ *αἱρετικοῦ*· ὁ Κάρολος ἠρυθρίασεν ὑπὸ ἀγανακτήσεως Δὲν πολεμῶ κατὰ τῶν νεκρῶν, εἶπε· σεβασθῆτε τὸν τόπον τοῦτον.

Οἱ μικροπρεπεῖς ἄνδρες στεροῦνται μετριότητος, γενναιότητος καὶ μεγαλοψυχίας. Ζητοῦσι νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ πλησίον, μικροπρεπέστατοι δὲ μάλιστα δεικνύονται ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀνεβιβάσθησαν εἰς ἀξιώματα διὰ μέσων οὐχὶ τόσων ἐντίμων.

Ἐξ ὅσων εἴπομεν καθίσταται κατάδηλον ὅτι εἶναι μεγίστης σπουδαιότητος ἡ ὕπαρξις γενναιότητος πρὸς μόρφωσιν ἠθικοῦ χαρακτῆρος. Ἔλεγέ τις ποτὲ ὅτι κατὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του κυρίως ἐσπούδαζε νὰ συνειθίσῃ αὐτὰ νὰ μὴ φοβῶνται τίποτε περισσότερον παρ' *αὐτὸν τοῦτον τὸν φόβον.* Δύναται δέ τις διὰ τῆς ἀσκήσεως ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἕξιν τοῦ νὰ μὴ φοβῆται ὡς δύναται ν' ἀποκτήσῃ πᾶσαν ἄλλην ἀρετήν.

Ὁ φόβος εἶναι πολλάκις ἀποτέλεσμα τῆς φαντασίας. Παριστᾷ δεινὰ ὡς δυνάμενα ν' ἀπειλήσωσιν ἡμᾶς, τὰ ὁποῖα ὅμως σπανίως ἐνσκήπτουσι. Πολλοὶ ἄνθρωποι, ἱκανοὶ νὰ συγκεντρώσωσιν ὅλον αὐτῶν τὸ θάρρος ὅπως ἀγωνισθῶσι κατὰ τῶν κινδύνων τῶν πραγματικῶν καὶ νικήσωσι, καταβάλλονται καὶ παραλύουσιν ὑπὸ τῶν περὶ αὐτοὺς δειλῶν καὶ φαντασιοπλήκτων. Πρέπει ἑπομένως τὸν φόβον νὰ περιορίζωμεν αὐστηρῶς διὰ τῆς ἀγωγῆς, ἄλλως ὑποκείμεθα εἰς

βλάβας, καὶ ἐπιβάλλομεν ἡμῖν βάρη, ἅτινα ἡμεῖς αὐτοὶ ἐπλάσαμεν.

Ἡ *ἀγωγὴ* σήμερον *τῶν γυναικῶν* δὲν περιλαμβάνει καὶ τὴν ἄσκησιν αὐτῶν πρὸς ὅ,τι *γενναῖον* καὶ *θαρραλέον*, ὅπερ θέλει *συντελέσει* εἰς *εὐτυχίαν* αὐτῶν καὶ *εὐδαιμονίαν* πλειότερον τῆς σπουδῆς τῆς μουσικῆς, τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ τῶν μαθηματικῶν. Ἔχομεν ἐναντίαν γνώμην τοῦ Ῥιχάρδου Στὲλ, εἰπόντος ὅτι ἡ γυνὴ πρέπει νὰ διακρίνεται διὰ τοῦ «τρυφεροῦ φόβου» καὶ τῆς «ἥττονος θέσεως, ἅτινα καθιστῶσιν αὐτὴν θελκτικήν.» Τοὐναντίον ἡμεῖς θέλομεν τὴν γυναῖκα πλήρη θάρρους καὶ αὐτοβουλίας, διότι δι' αὐτῶν θέλει κατασταθῆ ἀρωγὸς τοῦ βίου, καὶ μᾶλλον ὠφέλιμος καὶ εὐτυχής.

Ἡ δειλία οὐδὲν ἔχει τὸ ἐπαγωγὸν, ὁ φόβος οὐδὲν τὸ θελκτικόν. Πᾶσα ἀδυναμία εἴτε τοῦ πνεύματος εἴτε τοῦ σώματος εἶναι δυσμορφία οὐδὲν ἔχουσα τὸ διαφέρον. Τὸ θάρρος καθιστᾷ τὸ ἄτομον χάριεν καὶ ἀξιοπρεπὲς, ἐνῷ ὁ φόβος ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἐξηγηθῇ εἰκονίζει αὐτὸ ὡς ταπεινὸν καὶ μισητόν.

Ἡ μεγαλειτέρα τρυφερότης καὶ ἡ μεγίστη γλυκύτης τοῦ ἤθους δύναται νὰ συνυπάρξωσι μετὰ τοῦ θάρρους. Ὁ Ἀρὺ Σέφερ, ὁ μέγας ζωγράφος, ἔγραφε μίαν ἡμέραν εἰς τὴν θυγατέρα του· «Ἀγαπητὴ θύγατερ, προσπάθει νὰ ἔχῃς θάρρος ἱκανὸν καὶ τρυφερὰν καρδίαν· δύο ἀρετὰς ἀληθεῖς τῆς γυναικός. Ἕκαστος ἄνθρωπος πρέπει νὰ προπαρασκευάζῃ ἑαυτὸν πρὸς τὰς θλίψεις· εἷς δὲ μόνος τρόπος ὑπάρχει ὑποδοχῆς τοῦ μέλλοντος, τοῦ νὰ δεχώμεθα αὐτὸ ἀξιοπρεπῶς εἴτε κομίζει εὐτυχίας εἴτε κομίζει δυστυχίας Οὐδέποτε πρέπει ν' ἀποβάλλωμεν τὸ θάρρος, διότι τοῦτο εἶναι ὅ,τι χείριστον καὶ δι' ἡμᾶς καὶ δι' ἐκείνους, οὓς ἀγαπῶμεν. Πάλη διαρκὴς εἶναι ἡ κληρονομία τοῦ βίου τούτου.»

Ἐν ταῖς ἀσθενείαις καὶ ταῖς θλίψεσιν οὐδεὶς δύναται νὰ ὑποφέρῃ πλειότερον τῶν γυναικῶν. Ἡ πεῖρα κατέδειξεν ὅτι δύνανται νὰ ὑποφέρωσιν ὡς οἱ ἄνδρες βαρείας δοκιμασίας· καὶ ὅμως σήμερον ζητοῦσι διὰ τῆς ἀγωγῆς νὰ ἐμπνέωσιν εἰς αὐτὰς παιδικὴν δειλίαν καὶ ἰδιοτροπίας παραλόγους, βασανιστήρια παρασκευάζοντες εἰς αὐτὰς τοῦ βίου.

Τὸ κάλλος τοῦ σώματος ταχέως παρέρχεται, ἀλλὰ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἀποκτᾷ νέα θέλγητρα προϊούσης τῆς ἡλικίας.

Ἡ γενναιότης τῶν γυναικῶν καίτοι συνήθως ἐκδηλουμένη ὑπὸ παθητικὸν χαρακτῆρα εἶναί τι ἀληθές. Δὲν τυγχάνει μὲν τῶν χειροκροτημάτων τοῦ κόσμου, διότι ἐκδηλοῦται ἐν τῇ μυστηριώδει ἠρεμίᾳ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, ἐν τούτοις μνημονεύονται περιστάσεις ὑπομονῆς καὶ καρτερίας ἡρωϊκῆς γυναικῶν, αἵτινες διήγειρον τὸν θαυμασμὸν ὅλου τοῦ κόσμου.

Ὑπάρχουσι γυναῖκες διακριθεῖσαι οὐ μόνον διὰ τοῦ παθητικῆς αὐτῶν γενναιότητος, ἀλλὰ καὶ δι' ἀνδρικοῦ οὕτως εἰπεῖν ἡρωϊσμοῦ, ὃν ἐνέπνευσεν αὐταῖς τὸ αἴσθημα καὶ ὁ εὐγενὴς πόθος τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος.

Δὲν πρέπει δὲ μεταξὺ τῶν ἀπείρων παραδειγμάτων νὰ παραλίπωμεν τὸ παράδειγμα τῆς γενναιότητος τῆς Λαΐδυ Φραγκλίνου, ἥτις μετὰ καρτερίας ἀπαραδειγματίστου ἀνεζήτει ἀπανταχοῦ τὰ ἴχνη τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ὁποίου οὐδεμία ὑπελείπετο ἀμφιβολία. Ὅτε ἡ βασιλικὴ ἑταιρία τῆς γεωγραφίας ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Λαΐδυ Φραγκλίνου τὸ διὰ τοὺς ἱδρυτὰς τῆς ἑταιρίας μετάλλιον, ὁ Σὶρ Βοδερὶκ Μουρχισὰν παρετήρησεν ὅτι ἐν τῷ χρόνῳ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ πρὸς τὸν Φραγκλῖνον φιλίας ἀπειράκις ἐπῆλθον περιστάσεις, ἐν αἷς παρετήρησε καὶ ἔθετο ὑπὸ δοκιμασίαν τὰς ἁγνὰς ἀρετὰς τῆς γυναικὸς αὐτῆς, ἥτις ἐδείχθη ἀξία τοῦ θαυμασμοῦ ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου· «Οὐδέποτε ἐφάνη καταβεβλημένη ὑπὸ τῶν ἀποτυχιῶν· ἐπὶ 12 ἔτη ἐλπίζουσα ἀνωφελῶς ν' ἀνεύρῃ αὐτὸν, διετήρησεν ἐν ἑαυτῇ καρτερίαν καὶ ἀπαράμιλλον ἀφοσίωσιν. Ἤδη δὲ ὅτε ἡ τελευταία θαλασσοπορία τοῦ Φὼξ, ἦ, ἡγεῖτο ὁ γενναῖος Μὰκ Κλιντὸκ, φανερῶς κατέδειξε τὰ δύο ταῦτα γεγονότα, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς διῆλθεν εὐρείας θαλάσσας ἀγνώστους εἰς ἄλλους θαλασσοπόρους, καὶ ὅτι ἀπέθανεν ἀνακαλύπτων δίοδον βορειοδυτικὴν, τώρα, λέγω, ἡ προσφορὰ τοῦ μεταλλίου θέλει χειροκροτηθῆ ὑπὸ τοῦ ἔθνους ὡς μία τῶν ἀπείρων ἀμοιβῶν εἰς ἃς δικαιοῦται ἡ χήρα τοῦ περικλεοῦς Φραγκλίνου.»

[Καὶ ἡμεῖς δὲ οἱ σταχυολογοῦντες ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Σμάϊλς τὰς ἠθικὰς αὐτοῦ γνώμας, δὲν πρέπει νὰ παρέλθωμεν ἐν σιγῇ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ἡμῶν ὡς Ἑλλήνων τὴν μνήμην τῶν μεγάλων ἐκείνων καρτερικῶν καὶ ἀληθῶς ἡρωΐδων γυναικῶν τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως, αἵτινες ἐν μέσῳ τῶν στερήσεων, τῶν θλίψεων, τῶν διωγμῶν, τῆς πείνης, τῆς γυμνότητος, ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν καὶ τῶν κινδύνων οὐ μόνον παρηκολούθουν ἐνθαρρύνουσαι, περιθάλπουσαι, συμβουλεύουσαι συζύγους καὶ παῖδας, ἀλλὰ πολλαχοῦ καὶ παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῶν ἠγωνίζοντο καὶ ἀπέθνησκον. Ἀφόβως προσέβλεπον πρὸς τὸν θάνατον, τοῦτον προτιμῶσαι ἀδόξου καὶ δουλικῆς ζωῆς. Τὸ αἷμα δὲ ὅπερ ἔσπεισαν εἰς τὴν ἐλευθερίαν, εἰς μάτην δὲν ἐχύθη, ἀλλὰ καθηγίασε τὸ ἔργον τῶν υἱῶν αὐτῶν καὶ τῶν συζύγων. Ἡ ἱστορία μνημονεύουσα μετ' ἐπαίνων τὸ ὄνομά των, ἡ ποίησις ὑμνήσασα τὸν ἡρωϊσμόν των, ἡ τέχνη ἀπεικονίσασα τὸ ἡρωϊκὸν παράστημά των, κατέστησαν αὐτὰς ἀθανάτους].

Συνήθως ἡ ἀφοσίωσις τῶν γυναικῶν εἰς τὸ καθῆκον, δεῖγμα γενναίου χαρακτῆρος, ἐκδηλοῦ-

ται εἰς πράξεις χάριτος καὶ φιλανθρωπίας. Αἱ πράξεις αὗται συνήθως διαμένουσιν ἄγνωστοι, διότι τελοῦνται ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κόσμου, σκοποῦσαι τὴν πλήρωσιν τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐνίοτε ἡ φήμη φέρει αὐτὰς εἰς φῶς, ἀλλ' ἡ φήμη αὕτη ἔρχεται ἀνελπίστως, δὲν ἐπιζητεῖται. Αἱ φυλακαὶ καὶ τὰ νοσοκομεῖα εἶναι μάρτυρες τοιούτων ἀγαθοεργῶν καὶ φιλανθρώπων γυναικείων πράξεων.

Α. Μ.

Η ΑΣΧΗΜΟΣ

Περὶ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ὄχημα οἰκόσημα φέρον, ἐσταμάτα καθ' ἑκάστην παρὰ τὰς κιγκλίδας τοῦ κήπου τοῦ Κεραμεικοῦ, ἐκ τοῦ κατέναντι μέρους τῆς ὁδοῦ τῶν Πυραμίδων. Ὅτε ὁ ὑπηρέτης ἤνοιγε τὴν θυρίδα πρώτη ἐξήρχετο γυνή· κατόπιν δὲ αὕτη, μετὰ μεγάλων προφυλάξεων, ἐβοήθει νέον ἄνδρα, τὸ βῆμα ἔχοντα δειλὸν καὶ πλῆρες δισταγμοῦ, νὰ καταβῇ τὸ ἀνάβαθρον· μετὰ τοῦτο ἔθετε τὸν βραχίονα τοῦ συντρόφου της ὑπὸ τὸν ἐδικόν της καὶ εἰσέδυον εἰς τὸν κῆπον ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τροφοῦ, κρατούσης εἰς τὰς ἀγκάλας της νεαρότατον βρέφος.

Ὁ ἀνὴρ ἦτο μόλις τριακονταετής· διεκρίνετο διὰ τὴν ἄκραν κομψότητα τῆς ἐνδυμασίας του καὶ διὰ τὴν σπανίαν κανονικότητα τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου του· ἀλλ' ἡ φλὸξ ἔλειπεν ἐντελῶς ἐκ τοῦ θελκτικοῦ τούτου συνόλου· ἡ δᾳς, ἡ δυναμένη νὰ τὸν ζωογονήσῃ, ἦτο ἐσβεσμένη· ὁ δυστυχὴς ἦτο τυφλός. Τὸ ἐξωτερικὸν τῆς συντρόφου του ἦτο αὐτόχρημα ἀντίθεσις καταπληκτική. Ἡ φύσις, ἡ ἀφειδῶς ἐπιδαψιλεύσασα τὰ δῶρα αὐτῆς εἰς τὸν ἕνα, ἐδείχθη παραδόξως φειδωλὴ διὰ τὴν ἄλλην. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο μικρά, καχεκτική, ἄσχημος, καὶ τὸ ἀκανόνιστον πρόσωπόν της διετύπωνε τὴν πάσχουσαν ἐκείνην ἔκφρασιν ἣν οὐδὲ ἡ νεότης αὐτὴ κατορθοῖ νὰ μετριάσῃ, οὐδὲ ἡ συνδρομὴ τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ καλλωπισμοῦ ἀρκεῖ νὰ καλύψῃ.

Τίνι τρόπῳ λοιπὸν ἐγένετο ἡ κατ' ἐπιφάνειαν τόσον ἀκατάλληλος ἕνωσις, καὶ ἐκ τίνων περιστάσεων ἡ δεσποσύνη Ἰωάννα Berthaut, ἡ ἄσημος παιδαγωγός, ἡ ἐστερημένη καὶ περιουσίας καὶ θελγήτρων, κατέστη ἡ νόμιμος σύζυγος τοῦ κόμητος Ῥοβέρτου de Châtillon; Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις·

Ἡ Ἰωάννα Berthaut, ἀποπερατώσασα ἐν Ἰασίῳ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων μολδαυῆς τινος οἰκογενείας, ἐπέστρεφεν διὰ Βιέννης εἰς τὴν Γαλλίαν. Καθ' ὁδὸν ἐβλάβη σπουδαίως ἡ μηχανὴ τοῦ ἀτμοκινήτου, ἐφ' οὗ ἐπέβαινεν αὕτη, τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο ἠνάγκασε τὸν πλοίαρχον ν' ἀποβιβάσῃ τοὺς ταξειδιώτας του εἰς τὸ πολίγνιον τοῦ Ribitzno, τριάκοντα περίπου λεύγας ἀπέχον τοῦ Βελιγραδίου. Φθάσασα εἰς τὸ μόνον καὶ πενιχρὸν πανδοχεῖον τοῦ Ribitzno καὶ ζητήσασα ἓν δωμάτιον, ἡ νέα κόρη παρετήρησεν ὅτι ὁ τόνος τῆς φωνῆς της ἐπροξένησε συγκίνησίν τινα. Ἅμα ὁ ξενοδόχος ἐβεβαιώθη ὅτι ἦτο γαλλίς, τῇ ἐγνωστοποίησεν ὅτι πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εὑρίσκετο ἐν τῷ ξενοδοχείῳ του νέος ἀνὴρ συμπατριώτης της σοβαρῶς πάσχων, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ κατάστασις καθίστατο ἔτι μᾶλλον θλιβερωτέρα καθόσον, ἐπειδὴ δὲν ὡμίλει τὴν γερμανικὴν οὐδὲ τὴν βλαχικὴν γλῶσσαν, ἡ συννενόησις μεταξύ των ἦτο ἀδύνατος.

Ἡ Ἰωάννα Berthaut ἐὰν ἐξωτερικῶς ἦτο ἐστερημένη τῶν ἀγαθῶν τῆς φύσεως, οὐχ ἧττον τὰ πλεονεκτήματα τῆς καρδίας της ἀνεπλήρουν διπλασίως τὴν ἔλλειψιν ταύτην· πᾶν εὐγενὲς αἴσθημα καὶ γενναῖον ἔχει τόσον καλῶς ἐν αὐτῇ, ὥστε οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἐδίστασε νὰ τὴν ὁδηγήσουν πλησίον τοῦ συμπατριώτου της.

Ἡ κατάστασις τοῦ νέου ἀσθενοῦς ἦτο πολὺ σοβαροτέρα, ἢ ὅσον τὴν περιέγραψεν ὁ ξενοδόχος. Ἐπιστρέφων ἔκ τινος ταξειδίου του εἰς τὸν Δούναβιν, ἔφερε τὸ σπέρμα σηπεδονώδους (putride) πυρετοῦ, ὅστις καθ' ὁδὸν ἀναπτυχθεὶς ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ σταματήσῃ εἰς Ribitzno. Τὸ κακὸν ἐπροχώρει μετὰ κεραυνώδους ταχύτητος, ὅπερ εἶναι κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀσθενείας ταύτης, ὥστε μετὰ δύο ἡμέρας κατελήφθη ὑπὸ νάρκης προοιωνιζούσης ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Ὅτε ἡ Ἰωάννα Berthaut ἔφθασεν, εὗρεν αὐτὸν ἐν πλήρει παραφορᾷ, καὶ μόλις δι' ἀσυναρτήτων λέξεων ἠδυνήθη ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἐρωτήσεις της. Βαθέως θλιβεῖσα ἐκ τῆς φρικώδους ταύτης ἀπομονώσεως μακρὰν τῆς πατρίδος, ἴσως δὲ καὶ συμπαθήσασα εἰς τὰ ἐναπομένοντα ἐκ τῆς φθοροποιοῦ νόσου θέλγητρα, ἡ νέα κόρη παρευθὺς ἀπεφάσισε νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν ἣν ἡ Θεία Πρόνοια τῇ ἐνεπιστεύετο. ὁδηγήσασα αὐτὴν παρὰ τῷ ἀτυχεῖ πάσχοντι. Αἱ περιποιήσεις της ἤθελον ἀναμφιβόλως γλυκάνει τὰς τελευταίας του στιγμάς. ἐὰν ἡ λύσις τῆς ἀσθενείας κατέληγεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο.

Ἡ πρώτη αὐτῆς φροντὶς φυσικῶς ὑπῆρξε νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν οἰκογένειαν τοῦ νέου. Τὸ ὄνομα ἦτο σημειωμένον ἐπί τινος σάκκου, ὁ ξενοδόχος δὲ τῇ ἐνεχείρισε τὸ ἐμπιστευθὲν εἰς αὐτὸν χαρτοφυλάκιον, ἐν ᾧ περιείχετο τὸ διαβατήριόν του. Ἀμέσως ἡ Ἰωάννα ἔστειλε τὸ ἔγγραφον τοῦτο πρὸς τὸν ἐν Βιέννῃ πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας, ἀγγέλλουσα συγχρόνως τὴν ἀπελπιστικὴν θέσιν τοῦ κυρίου de Châtillon καὶ παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς συγγενεῖς του. Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τούτου, ἀφιέρωσε τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὸ φιλάνθρωπον ἔργον ὅπερ ἀπεφάσισε νὰ ἐκπληρώσῃ.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο δυσχερές, ἡ δὲ νέα κόρη δὲν εἶχε μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς γνώσεις τοῦ Οὐγγρου ἰατροῦ τοῦ Ribitzno. Αἱ ἐπαναληφθεῖσαι ἀφαιμάξεις ὑπ' αὐτοῦ ἐσταμάτησαν τὸν πυρετόν, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου τὰ ἐγκεφαλικὰ συμπτώματα ἐπηύξησαν, καὶ ὄχι μόνον ἡ παραφορὰ ἐπέμενεν, ἀλλὰ κυρίως οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἡ ἕδρα φλογώσεως ἐγειρούσης πολλὴν ἀνησυχίαν.

Δέκα ἡμέραι εἶχον παρέλθει ἀφ' ὅτου ἡ Ἰωάννα Berthaut ἠγρύπνει μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἀφοσιώσεως παρὰ τῇ κλίνῃ τοῦ πάσχοντος, ὅτε ἤκουσε μετὰ πολλῆς συγκινήσεως σταματήσαν ὄχημα παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ ξενοδοχείου καὶ εἶδε καταβαίνουσαν ἡλικιωμένην καὶ λευκότριχον κυρίαν. Αὕτη λαβοῦσα ἐξηγήσεις τινὰς ἀπὸ τὸν ξενοδόχον, ἀνέβη σπεύδουσα τὴν κλίμακα. Ἡ Ἰωάννα προηγθάνθη ὅτι ἡ κυρία αὕτη ἦτο ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου de Châtillon, ἐννόησε δὲ ὅτι ἡ ἀποστολή της ἐτελείωσεν.

Ἡ μόλις ἀφιχθεῖσα καὶ ὅλη ἀσθμαίνουσα κυρία διηυθύνθη πρὸς τὴν κλίνην· ἀντικρύσασα δὲ τὴν ὠχρὰν καὶ μεμαραμένην μορφὴν τοῦ τέκνου της ἐγονυπέτησε παρ' αὐτῷ καὶ ὠλοφύρετο. Ὁ ἀσθενής, εὑρισκόμενος πάλιν εἰς τὴν ναρκώδη κατάστασιν τῆς κρίσεως τῆς ἀναφανείσης εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς νόσου, μόλις ἐννόησε καὶ ἔστρεψε τὴν κεφαλήν. Ἡ Ἰωάννα, πλησιάσασα, τῇ ἐξήγησε πῶς εὑρίσκετο ἐκεῖ καὶ ἐπροσπάθησε νὰ τὴν παρηγορήσῃ. Συγκινηθεῖσα πολὺ διὰ τὴν ἀφοσίωσιν ἣν ἡ ἄγνωστος αὕτη ἔδειξε πρὸς τὸν υἱόν της, ἡ ἀγαθὴ κυρία τὴν εὐχαρίστησε διὰ τῆς εὐγλώττου ἐκείνης διαχύσεως, ἣν μήτηρ αἰσθάνεται ἀπέναντι τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὴν κινδύνου ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ τέκνου της.

Μεθ' ὅλην τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ταύτην εὐγνωμοσύνην, ἡ Ἰωάννα δὲν ἠθέλησε ν' ἀποκρύψῃ ὅτι ἡ θέσις της παρὰ τῷ νέῳ καθίστατο δύσκολος. Ἀνήγγειλε λοιπὸν εἰς τὴν κυρίαν de Châtillon, ὅτι ἀφοῦ ἐρεξῆς ὁ υἱός της εὑρίσκετο εἰς τὰς μητρικὰς φροντίδας, τὰς ἰσοδυναμούσας μὲ τὸ πᾶν, ἠδύνατο αὐτὴ κάλλιστα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ταξείδιόν της· συγχρόνως δὲ τῇ εἶπεν ὅτι ἐσκόπει ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον.

Ἡ κυρία de Châtillon ἀντέστη κατὰ τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως, ἱκετεύουσα αὐτὴν νὰ μὴ τὴν ἐγκαταλείψῃ· ὡμίλει δὲ μετὰ τοιαύτης σοβαρότητος, ὥστε αὕτη ἐθριάμβευσε καὶ αὐτῆς τῆς νάρκης τοῦ ἀσθενοῦς. Ὁ πάσχων ἐκίνησεν ἐπανειλημμένως τὴν χεῖρα μὲ καταφανῆ ἀνυπομονησίαν. Ἡ Ἰωάννα ἱσταμένη πλησιέστερον τῆς κλίνης ἔλαβε τὴν χεῖρα ταύτην ἐντὸς τῶν ἐδικῶν της καὶ προσεπάθει νὰ καθησυχάσῃ τὸν δυστυχῆ. Εἰς τὴν ἐπαφὴν ταύτην οἱ κάτισχνοι δάκτυλοι τοῦ κυρίου de Châtillon συνεσφίγχθησαν μετ' ἀδημονίας λίαν ἐκφραστικῆς.

—Βλέπετε, δεσποσύνη, προσέθηκεν ἡ δυστυχὴς μήτηρ, δὲν θέλει ὁ φύλαξ ἄγγελός του ν' ἀφήσῃ τὸ φιλάνθρωπον ἔργον του ἡμιτελές· ἀπὸ οἴκτον μὴ τὸν ἐγκαταλείψετε. Δὲν μοὶ εἴπατε ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιστροφῆς σας εἰς Παρισίους εἶναι νὰ ζητήσετε θέσιν; Τὴν θέσιν ταύτην σᾶς τὴν προσφέρω. Μείνατε ὡς σύντροφός μου, καὶ σᾶς ὀμνύω ὅτι θὰ σᾶς θεωρῶ, θὰ σᾶς μεταχειρισθῶ πάντοτε ὡς ἓν ἄλλο τέκνον μου.

Ἡ Ἰωάννα ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ, καμφθεῖσα ἀπὸ τὰς συγκινητικὰς ταύτας παρακλήσεις. Καὶ ἀληθῶς δὲν μετενόησε, διότι ταχέως ἐπείσθη ὅτι ἡ παρουσία της ἦτο τόσον ἀναγκαία εἰς τὴν μητέρα ὅσον καὶ εἰς τὸν υἱόν.

Ἐντούτοις τὸ κατεσπευσμένον αὐτὸ ταξείδιον καὶ αἱ ἐξ αὐτοῦ ὀδυνηραὶ ἐντυπώσεις, ἃς ἡ κυρία de Châtillon ὑπέστη, ἠλλοίωσαν οὐσιωδῶς τὴν ἄλλως τε κλονουμένην ὑγείαν αὐτῆς, ὥστε μετ' ὀλίγον ἡ νέα κόρη ὑπεχρεώθη νὰ περιποιηθῇ ἐκτὸς τοῦ ἀσθενοῦς υἱοῦ καὶ τὴν φιλάσθενον μητέρα.

Ἡ ἀνωτέρω περιγραφεῖσα σκηνὴ ἔσχε τὰ σωτήρια αὐτῆς ἀποτελέσματα· ὁ πυρετὸς ἐξέλιπε, τὸ λογικὸν ἐπανήρχετο, ὁ ἀσθενὴς ἀνελάμβανε δυνάμεις, ἀλλὰ μόνη ἡ ὅρασις δὲν ἐβελτιοῦτο· ὅτε ἡ Ἰωάννα κατώρθωσε νὰ μεταφέρῃ εἰς Βιέννην τὰ δύο δυστυχῆ ταῦτα ὄντα, ἡ γνώμη τῶν ἐκεῖ περιφημοτέρων ἰατρῶν ἦτο ἀνέγκλητος· ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀπώλεσε τὴν δύναμιν τῆς συστολῆς, ἡ ἀμαύρωσις ἦτο τελεία· ὁ κύριος de Châtillon ὤφειλε νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν εἱμαρμένην, μένων τυφλός· τὴν κατάστασιν δὲ ταύτην ἐπεβεβαίωσαν πληρέστατα, ὀλίγους μῆνας μετὰ ταῦτα, οἱ περιφημότεροι ὀφθαλμολόγοι τῶν Παρισίων.

Εἶχον καταφύγει εἰς ἓν κτῆμα τοῦ κυρίου de Châtillon, κείμενον πλησίον τῆς Mantes. Μετά τινα καιρὸν ἡ γηραιὰ μήτηρ ἀπέθανεν ἐξ ἀτονίας. Ἡ τελευταία αὐτῆς παράκλησις ἦτο νὰ συστήσῃ καὶ πάλιν τὸν ἀγαπητόν της υἱὸν εἰς ἐκείνην, ἣν ἐθεώρει καὶ ἐκάλει ἄγγελον σωτῆρά του.

Τὸ νέον τοῦτο δυστύχημα μεγάλως ἐλύπησε τὸν τυφλόν, ὅστις ἕως τότε ὑπέφερε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀτυχίαν μὲ δύναμιν ψυχῆς στωϊκῆς. Ἔκτοτε κατέστη ἔμφροντις, σύννους, σχεδὸν σιωπηλός. Ὁπόταν ἡ Ἰωάννα τῷ ἐπρότεινεν, εἴτε νὰ τῷ ἀναγνώσῃ εἴτε νὰ τὸν ὁδηγήσῃ εἰς τὸν περίπατον, ἐδέχετο ταῦτα πάντα, ὡς καὶ ἄλλοτε μειδιῶν, καὶ τὴν εὐχαρίστει κάπως τεταραγμένος, ἀλλὰ πάραυτα ἐπανέπιπτεν εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αὐτοῦ συλλογισμούς. Εἰς τὴν ἐλαχίστην τῶν ἀπουσιῶν της ἐξεδήλου μεγάλην ἀνυπομονησίαν· ἡμέραν δέ τινα παρεμποδισθεῖσα πλειότερον εἰς τὴν πόλιν, χωρὶς νὰ τὸ προΐδῃ, ἐπιστρέφουσα εὗρε τὸν νέον τυφλὸν παραδεδομένον εἰς ταραχὴν τοιαύτην, ἣν οὐδόλως ἐπροσπάθησε ν' ἀποκρύψῃ.

Ταῦτα πάντα ἤρκουν ἵνα τὴν πείσωσι περὶ τῆς ὁσημέραι αὐξανούσης ἀνησυχίας του. Ἀποδίδουσα τὴν μελαγχολίαν του ἄλλοτε μὲν εἰς τὴν στέρησιν τῆς μητρός του, ἄλλοτε δὲ εἰς τὴν ἀποθάρρυνσιν ἥτις ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν κατελάμβανε, μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς ἀπεφάσισε νὰ θίξῃ τὸ λεπτὸν τοῦτο ζήτημα, ἐξορκίζουσα αὐτὸν ὅπως προσπαθήσῃ καὶ ἐπανεύρῃ τὴν ἀνδρικὴν αὐταπάρνησιν, ἧς ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἔδωκε τρανὰ δείγματα.

Ὁ Ῥοβέρτος de Châtillon δὲν τὴν ἀφῆκε νὰ ἐξακολουθήσῃ.

— Θὰ κλαίω πάντοτε τὴν μητέρα μου, τῇ ἀπήντησε, καὶ ἐπειδὴ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι πᾶσα παρερχομένη ὥρα μὲ προσεγγίζει εἰς τὴν στιγμὴν ἥτις μετ' αὐτῆς θὰ μὲ ἑνώσῃ, τὰ δάκρυά μου καθίστανται ὀλιγώτερον καυστικά. Πρὸ πολλοῦ καιροῦ ὑπετάχθην εἰς τὸ σκληρὸν πεπρωμένον, καὶ ἡ περίστασις αὕτη παρουσιάζεται νὰ σοὶ εἴπω, Ἰωάννα, ὅτι σὺ μοὶ κατέστησας τὴν εἱμαρμένην ταύτην γλυκεῖαν· πολλάκις, σοὶ τὸ ὁμνύω, εὐλογῶ τὴν δυστυχίαν μου. Ἀνωφελῶς θὰ ζητήσῃς τὴν ἀφορμὴν τῆς θλίψεώς μου εἰς τὸ παρελθὸν ἢ εἰς τὸ παρόν· ἡ ἀνησυχία τοῦ μέλλοντος καὶ μόνη μὲ ταράττει

— Τί φοβεῖσθε λοιπόν; τὸν ἠρώτησε ριγῶσα ἡ Ἰωάννα.

— Τὸ νὰ χάσω σήμερον ἢ αὔριον ἐκείνην εἰς ἣν χρεωστῶ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου, τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου μοὶ ἀπέδωκας. Καὶ τὸ θλίβον με περισσότερον δὲν εἶναι τὸ νὰ στερηθῶ τὰς περιποιήσεις της καὶ νὰ αἰσθανθῶ τὴν ἀσθένειάν μου εἰς ὅλην αὐτῆς τὴν φροντίδα, ἀλλὰ διότι. . . . τὴν ἀγαπῶ, προσέθεσεν ὁ Ῥοβέρτος de Châtillon μετὰ συγκινητικῆς φωνῆς.

Τὸ πρόσωπον τῆς Ἰωάννας ἐγένετο λευκὸν ὡς τὸ περιστήθιόν της.—Ὦ! κύριε Ῥοβέρτε, τὸ νὰ ἀμφιβάλλετε περὶ τῆς φιλίας μου, εἶναι ἐκ μέρους σας πολὺ ἄδικον, τῷ εἶπεν,αἰσθανομένη καὶ αὕτη ταραχήν τινα.

— Φιλίας, ἀνέκραξεν οὗτος μετὰ πικρίας! Ἰδοὺ, ἡ λέξις αὕτη ἐπιβεβαιοῖ τοὺς φόβους μου. Τίνα ἀξίαν ἤθελεν ἔχει, σᾶς ἐρωτῶ, ἡ φιλία αὕτη, ἐάν ποτε ἓν ἄλλο αἴσθημα, ὅπερ δὲν ἀνέχεται οὐδ' ἀνταγωνισμὸν, οὐδὲ συμμετοχὴν, ἤθελε καθέξει τὴν καρδίαν σας; Ὄχι, ὄχι. Ἐὰν ἀληθῶς ἐπιθυμεῖτε νὰ ἀνακτήσω τὴν γαλήνην τῶν πρώτων καιρῶν, ἐὰν θέλετε ὅπως καὶ ἄλλοτε νὰ ὑποφέρω μὲ ὑπομονὴν, σχεδὸν εὐθύμως τὴν καταδίκην μου, καταδίκην ἥτις μὲ στερεῖ νὰ θαυμάζω τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ βλέπω τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ, πρέπει, λέγω, μεταξύ μας νὰ ὑπάρξῃ ἰσχυρότερος δεσμὸς τοῦ τῆς φιλίας, πρέπει νὰ συγκατατεθῆτε νὰ σᾶς νυμφευθῶ.

Ἡ Ἰωάννα ἄφωνος, προσήλωσε βλέμμα τεταραγμένον ἐπὶ τοῦ τυφλοῦ καὶ ἐφαίνετο μὴ ἐννοοῦσα ὅ,τι ἤκουεν.

— Ἄ! Θεέ μου! διατί νὰ μὴ φθάσω δύο ἡμέρας ταχύτερον εἰς Ribitzno!

— Διατί, Ἰωάννα;

— Διότι, ἐπειδὴ τὸ κακὸν εὑρίσκετο ἀκόμη ἐν ἀρχῇ, θὰ μὲ ἐβλέπατε, κύριε, καὶ ἐὰν μὲ ἐβλέπατε, τὸ ἄθλιον πρόσωπόν μου θὰ ἐχαράσσετο *βαθέως εἰς τὴν μνήμην σας*. Τοιουτοτρόπως δὲν θὰ ἐδοκιμάζατε τὴν νέαν ταύτην ταραχὴν κατόπιν τόσων δοκιμασιῶν. Ἀλλὰ βεβαιώθητε ὅτι ἡ ἐξήγησίς σας δὲν προσβάλλει διόλου τὴν φιλαυτίαν μου· εἶμαι ἄσχημος, κύριε Ῥοβέρτε, καὶ τόσον ἄσχημος ὥστε ἡ φιλία ἣν σᾶς προσφέρω καὶ τὴν ὁποίαν τόσον ὀλίγον ἐκτιμᾶτε, οὐδέποτε θὰ συναινέσῃ νὰ σᾶς προσκολλήσῃ εἰς σύντροφον τόσον ἀναξίαν ὑμῶν.

— Ματαίως ἡ μετριοφροσύνη σας προσπαθεῖ νὰ μὲ πείσῃ, ἀνεφώνησεν ὁ τυφλὸς Ῥοβέρτος· ὄχι, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἦσθε ἄσχημος, Ἰωάννα. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἐφ' ὧν ἀνταναπαύεται ἡ ἀγγελικὴ αὕτη καλωσύνη καὶ ὅλα τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς γενναιοτέρας καὶ ἀγαθωτέρας τῶν καρδιῶν, ὄχι, δὲν εἶναι ἄνευ θελγήτρων· ἀδύνατον τὸ μειδίαμα ὅπερ συνοδεύει τὴν τόσῳ εἰσδύουσαν καὶ γλυκεῖαν φωνήν σας νὰ ἦνε ἄνευ χάριτος. Ἄλλως τε τί μὲ μέλλει ἡ πολλὴ ἢ ὀλίγη κανονικότης τῶν χαρακτηριστικῶν σας, ἃ δυστυχῶς οὐδέποτε θὰ ἴδω; Ὅ,τι εἰς σᾶς ἀγαπῶ εἶναι ἡ ψυχή σας· καὶ πιστεύω ὅτι δυσκόλως ἀπαντᾷ τις εἰς τὸν κόσμον ὡραιοτέραν καὶ ἀγνοτέραν.

Ἡ Ἰωάννα ἤκουε παραδεδομένη εἰς εἴδός τι παραφορᾶς· ἄκουσα δὲ ὑπήκουεν εἰς τοὺς ἐνθουσιώδεις αὐτοὺς λόγους καὶ φαιδρὰ ἔβλεπε πραγματοποιουμένην τὴν ἐλπίδα ταύτην ἣν οὐδὲ κατὰ φαντασίαν ἤθελέ ποτε ὑποθάλψει. Μετ' ὀλίγον ὅμως συνελθοῦσα καὶ σκεφθεῖσα τὴν πραγματικότητα, κατησχυμένη δὲ διότι παρεσύρθη εἰς ἀντικείμενον ὅπερ τὸ λογικὸν αὐτῆς ἀπέκρουε, διεμαρτυρήθη μετὰ μείζονος ἤ ποτε ἐνεργητικότητος, ἀπόφασιν ἀμετάτρεπτον ἔχουσα οὐδέποτε νὰ ἐνδώσῃ.

Ἡ ἡρωϊκὴ αὕτη πάλη διήρκεσεν ἐπὶ δύο μῆνας. Ὁ κύριος de Châtillon καθημερινῶς ἐπανήρχετο εἰς τὸ αὐτὸ ζήτημα καὶ πάντοτε μετ' αὐξάνοντος πάθους. Ἐν τούτοις εἷς προδότης ἀνεφάνη, ἡ καρδία τῆς νέας κόρης. Ἡ Ἰωάννα, βλέπουσα ὁσημέραι ἀλλοιουμένην τὴν ὑγείαν τοῦ πολιορκητοῦ, ἀπεφάσισε ν' ἀπαρνηθῇ τοὺς δισταγμούς της καὶ ὡς πολιορκουμένη νὰ ὑπογράψῃ ἔντιμον συνθήκην.

Ἰδοὺ λοιπὸν, πῶς ἡ ἀρχαία παιδαγωγὸς ἐγένετο κόμισσα de Châtillon.

Οὐδέποτε ἕνωσις ὑπῆρξεν εὐτυχεστέρα· οὐδέποτε δύο ὄντα ἔφθασαν εἰς τὸ ἰδανικὸν τοῦ συζυγικοῦ συνδέσμου. Καὶ ἀληθῶς ἦτο τόσον εὐδαίμων ἡ Ἰωάννα ὥστε ἐφοβεῖτο ὅτι ἡ διάρκεια τῆς εὐδαιμονίας ταύτης θὰ ἦτο βραχεῖα, καθόσον μάλιστα ἡ ἀνέλπιστος αὕτη εὐδαιμονία εἶχε καταστήσει αὐτὴν εὐπιστοτέραν εἰς πλάνας τῆς φαντασίας ἢ ἄλλοτε. Ὅπως ὅτε κατὰ πρῶτον ὁ σύζυγός της τῇ ὡμίλησε περὶ τοῦ ἔρωτός του, οὕτω καὶ τώρα ἐνόμιζεν ἑαυτὴν τὸ ἔρμαιον ὀνείρου τὸ ὁποῖον ἐφοβεῖτο μήπως αἴφνης ἀπολέσει.

Ἕνεκα τῆς νοσηρᾶς καταστάσεως τοῦ νέου ἀνδρὸς, αἱ σχέσεις τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας de Châtillon περιωρίσθησαν εἰς τὸν συγγενικὸν κύκλον.

Ἑσπέραν τινὰ εὑρισκομένη εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς κυρίας de Glèves, ἐξαδέλφης τοῦ Ῥοβέρτου, ἥτις ἐδέχετο πολλοὺς ξένους, ἡ Ἰωάννα παρετήρησε γέροντα κύριον ἐνδυμασίας καὶ τρόπων παραδόξων, ὅστις μετ' ἐπιμονῆς περιέργου παρετήρει τὸν σύζυγόν της. Καθ' ἣν στιγμὴν δὲ ἦτο μᾶλλον τεθορυβημένη διὰ τὸ ἀδιάκριτον ἐταστικὸν ὄμμα του, ἡ κυρία de Glèves ἀνταλλάξασα λόγους τινὰς μετ' αὐτοῦ, ἦλθε ζητοῦσα τὴν ἄδειαν νὰ τῆς τὸν παρουσιάσῃ. Οὗτος εἶναι, τῇ λέγει μὲ μειδίαμα διφορούμενον, ἀμερικανὸς, περίφημος ὀφθαλμολόγος, ὅστις πολλάκις ἐθαυματούργησε, θεραπεύσας ἀμαυρώσεις πολὺ ἀρχαιοτέρας τῆς τοῦ Ῥοβέρτου, καὶ ὅτι αὐτὴ ἐγγυᾶτο νὰ τὸν πείσῃ ν' ἀναλάβῃ τὴν θεραπείαν τοῦ ἐξαδέλφου της.

Ἡ Ἰωάννα ἐδέχθη προθύμως τὴν πρότασιν. Εἶτα ἐξέθεσεν εἰς τὸν ἰατρὸν Ῥίχτερ τὰς περιστάσεις καθ' ἃς ὁ σύζυγός της ἔχασε τὴν ὅρασίν του. Οὗτος τῇ ἀπαντᾷ ὅτι ἐσχηματήσε μικράν τινα πεποίθησιν περὶ τῆς ἰάσεως· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἤρκει καθ' ὁλοκληρίαν ἵνα ἀποφανθῇ· εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἐξετάσῃ λεπτομερῶς τὴν κατάστασιν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κυρίου de Châtillon. Τῇ ἐζήτησε διὰ τοῦτο τὴν ἄδειαν νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ τὴν ἐπαύριον εἰς τὸ μέγαρόν του. Ἡ κυρία de Châtillon πρὶν ἢ ἀπαντήσῃ καταφατικῶς ἠθέλησε νὰ λάβῃ καὶ τὴν συναίνεσιν τοῦ συζύγου της. Ἀλλ' οὗτος ἦτο δύσκολον νὰ πεισθῇ. Ἀφοῦ ἐξήντλησεν ὅλα τὰ μέσα τῶν διασημοτέρων ἐπιστημόνων, ὁ τυφλὸς, ὅπως τοῦτο συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς ἀνιάτους ἀσθενεῖς, κατώρθωσε ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ ἡρωϊκὰ ἰατρικὰ καὶ τοὺς διαφόρους ἰδιοτρόπους τῆς ἰατρικῆς τέχνης· οὗτοι πρὸ πάντων τὸν εἶχον κάπως τυραννήσει, ἀρκούντως ἀηδιάσει καὶ τόσον ὀλίγον τὸν ἐθεράπευσαν, ὥστε ὡρκίσθη οὐδέποτε πλέον νὰ γίνῃ τὸ ἔρμαιον τῶν μικρῶν των δοκιμῶν· ῥητῶς λοιπὸν ἀπεποιήθη νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ ὁ ἀμερικανὸς ἰατρός.

Ἡ Ἰωάννα ἐπέμεινε, παρεκάλεσεν, ἀλλ' εἰς μάτην. Ζητήσασα κατόπιν τούτων συγγνώμην παρ' αὐτοῦ διὰ τὴν ἀποποίησιν τοῦ συζύγου της, ἀπεσύρθη εἴς τινα γωνίαν τὴν μᾶλλον ἀπόκεντρον τῆς αἰθούσης, καὶ ἐκεῖ ὅλη παραδεδομένη εἰς τὰς σκέψεις της, ἤκουσε προφερόμενον τὸ ὄνομά της ὑπὸ τῆς κυρίας de Glèves. Πύκνωμα φυτῶν ἐξωτικῶν ἐχώριζε τὴν κυρίως αἴθουσαν ἀπὸ τὸ μικρὸν ὑπόστεγον φυτοκομεῖον, ἐν ᾧ εὑρίσκετο ἡ ἐξαδέλφη της.

— Ἐννοεῖτε καλῶς, ἀγαπητὲ κύριε, ὅτι δὲν εἶμαι τόσον ἁπλῆ ὅπως μὴ μαντεύσω τὸν καταχθόνιον ὑπολογισμὸν τὸν ὑπαγορεύσαντα τὴν ἀνεξήγητον ἀποποίησιν. Τὸ μικρὸν αὐτὸ τέρας, ἡ Ἰωάννα, αὕτη καὶ μόνη τὸ ἐπέβαλεν εἰς τὸν δυστυχῆ ἐξάδελφόν μου. Εἶναι φανερὸν ὅτι, ἀποκοπτομένου τοῦ πέπλου τῆς τυφλώσεως, θὰ ἐξετίμα ὅπως τῆς πρέπει τὴν παράδοξον κόμισσαν de Châtillon, ἣν μᾶς ἐπέβαλεν ὡς ἐξαδέλφην, καὶ ἑπομένως ἡ ἀνόητος κωμῳδία τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης, ἡ πρὸ τριῶν ἐτῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας παιζομένη, θὰ ἐλάμβανε τὴν λύσιν ἣν παρόμοιον ἀσχημογύναικον ἀξίζει!

Μόλις ἡ Ἰωάννα ἤκουσε τοὺς σκληροὺς αὐτοὺς λόγους καὶ ὅλη τρέμουσα καὶ κάτωχρος ἐσηκώθη βιαίως. Τὸ πυρέσσον αὐτῆς βλέμμα εἰσέδυσε παντοῦ· ἐπὶ τέλους παρατηρεῖ τὸν Ἀμερικανὸν ἑτοιμαζόμενον ν' ἀναχωρήσῃ. Ὁρμήσασα ἔξω τῆς αἰθούσης προφθάνει αὐτὸν καθ' ἣν στιγμὴν ἡτοιμάζετο ν' ἀπέλθῃ.

— Ἰατρὲ, τῷ λέγει αὕτη μὲ φωνὴν διακοπτομένην καὶ τρέμουσαν, ἡ γενναία πρότασίς σας ἐγένετο δεκτή. Αὔριον περὶ τὴν μεσημβρίαν σᾶς περιμένω. Περὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μου οὐδὲν σᾶς λέγω· τοῦτο μόνον μάθετε, ὅτι ἐὰν ἀποδώσετε τὴν ὅρασιν εἰς τὸν κύριον de Châtillon, ἐγὼ θὰ σᾶς χρεωστῶ τὴν ζωήν.

Μετ' ὀλίγας στιγμὰς, ἡ δυστυχὴς γυνὴ ἀνεχώρει καὶ αὕτη μετὰ τοῦ συζύγου της, ἀποκρύψασα ἐντελῶς ἀπ' αὐτοῦ τὴν ταραχήν της καὶ τὸ αἴτιον ὅπερ τὴν προὐκάλεσεν.

Ἡ Ἰωάννα διῆλθε νύκτα φρικώδη· ἡ εὐτυχία αὕτη ἡ καθιστῶσα τὸν βίον αὐτῆς τόσον ἀγαπητὸν ἀνετρέπετο· τὸ ὀνειροπόλημα ἐτελείωνε καὶ τὸ τρομακτικὸν φάσμα τῆς ἐλεεινῆς πραγματικότητος ἀνωρθοῦτο ἐνώπιόν της. Ἡ κυρία de Glèves εἶπε τὴν ἀλήθειαν. Ὁπόταν ὁ Ῥοβέρτος θὰ ἔβλεπε τὸ ἄσχημον ὃν μετὰ τοῦ ὁποίου ἥνωσε τὴν τύχην του, θὰ τῷ ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ τὸ ἀποστραφῇ· βεβαίως ἦτο πολὺ καλὸς, πολὺ γενναῖος ὅπως μὴ δώσῃ ἓν ὁριστικὸν τέλος εἰς τὴν ἕνωσίν των, καὶ ἀναμφιβόλως θὰ τῇ παρεχώρει καὶ τίτλους καὶ ὄνομα, τὴν θέσιν της ὡς συζύγου καὶ τὴν διανομὴν τῆς περιουσίας. Ἀλλ' ὅλα ταῦτα τί τὴν ἔμελλον; Θὰ τὰ ἐθυσίαζεν ὅλα ἄνευ δισταγμοῦ, ἄνευ λύπης, μετὰ χαρᾶς ἴσως, ὅπως σώσῃ ἐκ τοῦ θλιβεροῦ τούτου ναυαγίου ἓν καὶ μόνον λάφυρον, τὸν ἔρωτα τοῦ Ῥοβέρτου της, τὸν ἔρωτα εἰς ὃν ὤφειλε τὴν εὐτυχίαν της ὅλην. Ὁ ἔρως οὗτος τῇ ἐφαίνετο μὴ ὢν τοῦ κόσμου τούτου· εἰς αὐτὸν συνεκέντρωνε τὴν ζωήν της, τὴν

πίστιν της, τὴν ὑπερηφάνειάν της, διότι ἄνευ τούτου ἡ ἰδία αὐτῆς ὕπαρξις θὰ καθίστατο ἀφόρητον μαρτύριον.

Ἰδοὺ τί ἐκινδύνευε νὰ χάσῃ· τὸ προῃσθάνετο καὶ τοσαύτην πεποίθησιν περὶ τούτου εἶχεν, ὥστε οὐδόλως ἐπροσπάθει, λογικώτερον σκεπτομένη, νὰ πολεμήσῃ τὴν πεποίθησίν της ταύτην. Τὴν ἀτελεύτητον ἐκείνην νύκτα τὴν διῆλθε κλαίουσα πικρῶς. Ἡ ἐπαύριον ὅμως τὴν εὗρεν ἰσχυρὰν καὶ καρτερικὴν εἰς τὸ εἱμαρμένον. Κατηυθύνθη εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ συζύγου της καὶ χωρὶς νὰ τὸν κάμῃ κοινωνὸν τῶν ἀναξίων ὑπαινιγμῶν τῆς κυρίας de Glèves, κατώρθωσε διὰ τῶν γλυκυτέρων καὶ τῶν τρυφερωτέρων λόγων νὰ τὸν πείσῃ νὰ δοκιμάσῃ καὶ μίαν ἔτι φορὰν τὴν προβαλλομένην θεραπείαν.

Ἡ Ἰωάννα ἐνίκησεν, ὁ Ῥοβέρτος ἐδέχθη.

Ὁ ἰατρὸς Ῥίχτερ ἔφθασεν ἀκριβῶς τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν. Ἀφοῦ ἐπὶ ἱκανὸν ἐξήτασε τὸ ὄργανον οὗ αἱ δυνάμεις εἶχον παραλύσει, εἶπε τῷ κυρίῳ de Châtillon ὅτι ἤδη ἦτο βέβαιος περὶ τῆς ἐπιτυχίας.

Ἀμέσως ἤρχισε τὴν θεραπείαν, ἥτις συνίστατο εἰς τὴν ἐπίθεσιν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν σκευασίας τινὸς οὕτω πως παρασκευασμένης ὅπως ἐπαναφέρῃ τὴν συστολὴν τῆς ἴριδος. Αἱ ἐπιθέσεις αὗται διήρκεσαν ἐννέα ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἀσθενὴς ἔμεινε κατάκλειστος εἰς μέρος ἐντελῶς σκοτεινόν. Ἡ δοκιμὴ αὕτη δυσηρέστει προφανῶς τὸν κύριον de Châtillon. Ἐπίσης διὰ τὴν Ἰωάνναν αἱ ἐννέα αὗται ἡμέραι ἦσαν ὅ,τι εἰς τὸν εἰς θάνατον καταδικασμένον, ἡ ἀναβολὴ τῆς ποινῆς του· ἐπὶ ἐννέα ἔτι ἡμέρας θὰ ἔζη ἀγαπωμένη. Ἀλλοίμονον! ὅπως ἐκεῖνος οὕτω καὶ αὕτη ἐγνώρισε τὰς βασάνους τῆς τοιαύτης καταστάσεως. Ἡ ὑπερτάτη ὥρα τῆς καταστροφῆς ἤγγιζεν εἰς τὸ τέρμα της· πᾶσα κίνησις τοῦ ὠροδείκτου ἐπανελάμβανε τὴν ἀπαισίαν καταδίκην, τὴν ἐσπάραττε καὶ τῇ ἄφινεν πόνον ὀδυνηρόν.

Ἡ παραδεχθεῖσα ἀναβολὴ ὡς παρηγορία ὑπῆρξε δι' αὐτὴν μία ὁλόκληρος ἀγωνία. Ματαίως ὁ Ῥοβέρτος τῇ ἐπανελάμβανε καθημερινῶς ὅτι καὶ ἡ ἀπόπειρα αὕτη θὰ ἦτο ὅπως ὅλαι αἱ ἄλλαι· ὅτι τυφλὸς τὴν ἐπῆρε καὶ τυφλὸς θὰ τὴν ἄφινεν. Αὕτη οὐδὲ στιγμὴν ἐδίστασε περὶ τῆς ἐπιτυχίας, στηριζομένη εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι εὐτυχία τοιαύτη ἀδύνατον ἦτο ἐπὶ πολὺ νὰ διαρκέσῃ.

Τὴν ἐννάτην ἡμέραν ὁ ἰατρὸς ἀφίχθη ὀλίγον τι πρὸ τῆς ὥρας, ὥστε εὗρε τὴν κυρίαν de Châtillon εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἐκείνη δὲ μὴ περιμένουσα αὐτὸν νὰ φθάσῃ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, εἶχε δώσει ἐλευθέραν δίοδον εἰς τὰ δάκρυά της. Ἡ ἀπαίσιος στιγμὴ ἐπλησίαζεν. Ὁ Ἀμερικανὸς ἐπιστήσας περισσότερον τοῦ συνήθους τὴν προσοχήν του, παρετήρησε τὴν καταπληκτικὴν ἀλλοίωσιν ἣν ἡ νέα γυνὴ ὑπέστη ἐκ τῆς λύπης· καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἐντελῶς ἠπατήθη περὶ τῶν αἰτίων τοῦ ψυχικοῦ αὐτῆς ἄλγους, οὗ τινος ἐγένετο χωρὶς κἂν νὰ τὸ ἐννοήσῃ ὁ κυριώτατος αἴτιος.

— Βλέπω, κυρία μου, τῇ λέγει μειδιῶν, ὅτι δὲν κατώρθωσα νὰ σᾶς ἐμπνεύσω τὴν πεποίθησίν μου περὶ τῆς θεραπείας τοῦ κυρίου de Châtillon. Εὐτυχῶς ἡ στιγμὴ ἔφθασε, καθ' ἣν θὰ σᾶς ἀποδείξω τοῦτο καλλίτερον ἢ μὲ διαβεβαιώσεις. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων στιγμῶν, ὁ σύζυγός σας, κυρία μου, θὰ σᾶς ἴδῃ τόσον καθαρά, τόσον εὐδιάκριτα, ὅσον ἐγὼ ὁ ἴδιος σᾶς βλέπω.

Εἰς τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην τὴν ξέουσαν λίαν ἐπωδύνως τὴν πληγήν της, ἡ Ἰωάννα ἐξέβαλλε κραυγήν· οἱ λυγμοί της ἐδιπλασιάσθησαν καὶ ἠναγκάσθη νὰ τοὺς καταπνίξῃ διὰ τοῦ μανδηλίου της.

— Συγγνώμην, κυρία μου, ἐπανέλαβε κατατεθορυβημένος ὁ ἰατρὸς, σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι δὲν ἐννοῶ....

— Μετ' ὀλίγον θὰ ἐννοήσετε, κύριέ μου, ἀνέκραξεν ἡ νέα γυνή! ἀγαπῶ περιπαθῶς τὸν σύζυγόν μου· μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης τὸ αἴσθημα τοῦτο ἦτο ἀμοιβαῖον· ἤδη παρατηρήσατέ με κατὰ πρόσωπον, ἰατρὲ, καὶ εἰπέτε μοι ἂν ὁ κύριος de Châtillon μὲ ἴδῃ καθαρῶς καὶ ἐναργῶς ὅπως ὑμεῖς μὲ βλέπετε, εἰπέτε μοι ἐὰν θὰ τῷ ἦνε εἰσέτι δυνατὸν νὰ μ' ἀγαπήσῃ;

Ὁ Ἀμερικανὸς ἔρριψε χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπήντησε ψελλίζων:

— Πεισθῆτε, κυρία μου, ὅτι ἐὰν ὑπῶπτευον, ἐὰν ἐγνώριζον....

— Ἐὰν ἐγνωρίζατε! Ἄ! τοῦτο εἶναι ὕβρις, ἰατρὲ, ἀνεφώνησεν ἡ Ἰωάννα ἀγανακτισμένη. Ὅτε ἐζήτησα τὴν βοήθειάν σας διὰ τὸν κύριον de Châtillon, σᾶς ὡμολόγησα ὅτι θὰ σᾶς χρεωστῶ καὶ τὴν ζωήν μου αὐτὴν ἐὰν ἐπιτυγχάνατε τὴν θεραπείαν του· σήμερον δὲ μάθετέ το καλῶς, ὅτι προκειμένου νὰ θυσιάσω τὰς ἡμέρας αἵτινες μοὶ ἐναπομένουσιν εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, διὰ τῆς θυσίας τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς μου εἰς τὸν ἄλλον, δὲν θὰ ἐδίσταζα νὰ πέσω εἰς τοὺς πόδας σας καὶ νὰ σᾶς ἐξορκίσω εἰς ὅ,τι ἀγαπητὸν ἔχετε, νὰ τὸν θεραπεύσετε, ἰατρὲ, νὰ τὸν θεραπεύσετε.

Ὁ ἰατρὸς συνεκινήθη σφόδρα καὶ προσεπάθησε νὰ τὴν παρηγορήσῃ. Μετ' ὀλίγον ὑπείκων εἰς στιγμιαίαν ἔμπνευσιν, ὥρμησεν εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον καὶ ἐπανελθὼν ἔφερεν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸ λίκνον ἐφ' οὗ ἐκοιμᾶτο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἰωάννας. Μετὰ τοῦτο ἐξῆλθε καὶ πάλιν.

Στιγμάς τινας κατόπιν ἀνεφάνη κρατῶν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν κύριον de Châtillon, οὗτινος οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκαλύπτοντο δι' ἑνὸς ἐπιδέσμου. Τὸν ὡδήγησεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης, τὸν ἐτοποθέτησε κατέναντι ἑνὸς παραθύρου καὶ διὰ μιᾶς ἀποτόμου κινήσεως ἀφῄρεσε τὸ μανδήλιον.

Ἡ στιγμὴ αὕτη δὲν περιγράφεται· ἦτο στιγμὴ ἀγωνιώδης διὰ τὰ τρία πρόσωπα. Ὁ Ῥοβέρτος ἔκθαμβος καὶ κλονιζόμενος παρετήρησε τὸ λίκνον·

— Κόρη μου! ἀνεφώνησε μετὰ παραφορᾶς· πρὶν ἢ ἀποθάνω θὰ θαυμάσω τὸ πρόσωπον τῆς κόρης μου. Ἀλλ' ἡ Ἰωάννα, ποῦ εἶναι ἡ Ἰωάννα; προσέθεσεν ἀγωνιῶν.

Εἷς γογγυσμὸς ὑπῆρξεν ἡ ἀπάντησις. Ἡ δυστυχὴς γυνὴ γονατισμένη ὄπισθεν τοῦ ὑποδειχθέντος μέρους παρὰ τοῦ ἰατροῦ, ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπόν της διὰ τῶν δύο αὐτῆς χειρῶν.

— Καὶ σὲ, Ἰωάννα μου ἀγαπητὴ, καὶ σὲ θὰ ἴδω, τῇ ἔλεγεν ὁ Ῥοβέρτος κλίνων πρὸς αὐτήν.

— Ὄχι, Ῥοβέρτε, ὄχι· μὴ βλέπῃς, σὲ ἐξορκίζω· ἀλλὰ δὲν σὲ ἠπάτησα, σοὶ τὸ εἶπον, σὲ προδιέθεσα· εἶμαι ἄσχημος...

— Ἄσχημος! ἔλα δά! ἐφώνησεν ὁ νέος ἀνήρ· εἶναι δυνατὸν ἡ μήτηρ τοῦ τέκνου μου νὰ ἦνε δι' ἐμὲ ἄσχημος!

Καὶ συγχρόνως ὁ Ῥοβέρτος de Châtillon ἀπομακρύνων τὰς χεῖρας τῆς γυναικός του, ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν της διὰ φιλημάτων, ὁ ἰατρὸς δὲ ἐπέκασσε θορυβωδῶς τὴν μύτην του, ἵνα καμαστήσῃ τὴν ὁρμὴν ἑνὸς δακρύου ὅπερ ἤθελεν ἐνοχοποιήσει τὴν ἀπάθειαν ἑνὸς Yankee.[1]

(Illustration). Κ. Σ. Δ.

ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣΤΑΤΟΥ «ΑΥΡΗΛΙΑΣ»

Ἐν τῶν περιεργοτέρων καὶ μεστῶν περιπετειῶν δι' ἀεροστάτου ταξειδίων τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας τῶν Παρισίων γενομένων, εἶναι ἀναντιρρήτως τὸ τῶν κκ. Ῥολιὲ καὶ Βεζιέ.

Ἦτο τοῦτο τὸ πρῶτον ταξείδιον τῶν δύο ἀεροπόρων. Το ταχυδρομικὸν ἀερόστατον *Πόλις Αὐρηλία*, ἐφ' οὗ ἐπέβαινον, ἀνυψώθη ἐκ Παρισίων τὴν 24 Νοεμβρίου 1870 κατὰ τὴν ἑνδεκάτην καὶ 40 λ. τῆς ἑσπέρας. Μετὰ δεκατετράωρον ἀεροπορίαν, ἐρρίφθησαν, ὑπὸ σφοδροῦ παρασυρθέντος ῥεύματος, ἐπὶ τοῦ ὄρους Λιὸ τῆς Νορβηγίας, εἰς 350 χιλιομέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Χριστιανίας, καὶ 1650 χιλιόμετρα μακρὰν τῆς πολιορκουμένης μεγαλοπόλεως, διατρέξαντες τὸ μέγα τοῦτο διάστημα μετὰ ταχύτητος 112 χιλιομέτρων τὴν ὥραν.

Ἡ κατωτέρω ἀφήγησις τῶν κατὰ τὸ ταξείδιον ἐκεῖνο, ὅπερ δικαίως δύναται νὰ συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τῶν δραματικωτέρων ἐξ ὅσων ἀναφέρει ἡ ἱστορία τῶν ἀεροναυτῶν, κατηρτίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πληροφοριῶν, ἃς ἐχορήγησεν ἡμῖν ὁ κ. Παῦλος Ῥολιὲ, ὁ ἕτερος τῶν ἀεροπόρων.

Πολυάριθμοι θεαταὶ παρευρίσκοντο κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 24 Νοεμβρίου ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ σιδηροδρόμου τῆς Ἄρκτου, ὁπόθεν ἔμελλε ν' ἀνυψωθῇ τὸ ἀερόστατον. Ἡ *Πόλις Αὐρηλία* ἐπληρώθη ὑπὸ τὸ φῶς τῶν φανῶν. Ὁ οὐρανὸς ἦν ζοφερὸς, σφοδρὸς δὲ ἄνεμος ἔπνεεν. Ὁ κ. Παῦλος Ῥολιὲ ἐπέβη μετὰ τοῦ συνοδοιπόρου αὐτοῦ τῆς λέμβου, εἰς ἣν προσηρτήθησαν οἱ ταχυδρομικοὶ σάκκοι, καὶ ἐν ᾗ ἐτέθη κλωβὸς περιέχων ἓξ ἀγγελιαφόρους περιστεράς. Οἱ πάντες ἦσαν σιωπηλοὶ καὶ μετ' ἀγωνίας ἀνέμενον τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως. Ἀφ' οὗ πρῶτον κατωρθώθη ἡ ἰσορροπία τῆς λέμβου, τὸ ἀερόστατον ἀνυψώθη καὶ ἐξηφανίσθη ἐν τῇ σκοτεινῇ ἀτμοσφαίρᾳ.

Οἱ δύο ἀεροπόροι φθάνουσιν εἰς ὕψος 2700 μέτρων, ὁπόθεν βλέπουσι τὴν πόλιν τῶν Παρισίων, ἀφ' ἧς βαθμηδὸν ἀπομακρύνονται· ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰ κατώτατα βάθη τοῦ ἀέρος διακρίνουσι πόλεις καὶ χωρία ἐκ τῶν φώτων αὐτῶν. Ὁ ἀὴρ πληροῦται πυκνῶν ἀτμῶν, οἱ δ' ἀεροναῦται οὐχὶ ἄνευ συγκινήσεώς τινος περιμένουσι τὴν ἀνατολὴν τῆς ἠοῦς. Τέλος ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, τὰ κατώτατα νέφη προσκτῶνται διαφάνειάν τινα καὶ κατὰ μικρὸν διαλύονται.

Ὁ κ. Ῥολιὲ παρατηρεῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς καὶ διακρίνει λευκά τινα σημεῖα, ἅτινα φαίνονται κινούμενα. Ἁρπάζει τὰς διόπτρας αὐτοῦ, ῥῖγος δὲ τὸν καταλαμβάνει, ἅμα ἐννοήσαντα ὅτι τὰ κινητὰ ἐκεῖνα σημεῖα εἶναι ὁ ἀφρὸς τῶν κυμάτων· καθ' ὅλον τὸν ὁρίζοντα μόνον θάλασσα φαίνεται. Ὁ ἄνεμος παρέσυρε τὸ ἀερόστατον μέχρι τῶν μέσων τῆς βορείου θαλάσσης.

Μετὰ μακρὰς ὥρας ἀγωνίας πλοῖά τινα ἐφάνησαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὠκεανοῦ. Μάτην ὁ κ. Ῥολιὲ ἐπλησίασε καταβιβάσας τὸ ἀερόστατον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ μάτην ἐπικαλούμενος διὰ κραυγῶν βοήθειαν ἐκρέμασεν ἐκ τοῦ ἀεροστάτου σχοινίον. Ἓν πλοῖον μάλιστα ἤρχισε νὰ κανονοβολῇ ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ ὅπως ἐπιτύχῃ καὶ ῥίψῃ τὸ ἀερόστατον· τὸ πλοῖον ἐκεῖνο ἐπυροβόλησε προσέτι καὶ πρὸς χαιρετισμὸν τῶν δύο ἀεροπόρων, προσπαθοῦν οὕτω νὰ ἐγκαρδιώσῃ αὐτοὺς καὶ τοῖς ἀναγγείλῃ ὅτι ἄγνωστοι φίλοι θέλουσι νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν· τὸ ἀερόστατον ὅμως, παρασυρόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἀπεμακρύνθη μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ πᾶσα ἐλπὶς σωτηρίας ἐφάνη ἐξαφανισθεῖσα. Ὁ κ. Ῥολιὲ καὶ ὁ συνοδοιπόρος αὐτοῦ ἡτοιμάσθησαν ν' ἀποθάνωσιν· ἔλαβον μίαν τῶν ἀγγελιαφόρων περιστερῶν καὶ προσήρτησαν εἰς τὸν πόδα αὐτῆς μικρὸν ἐπιστόλιον, γραφὲν διὰ μολυδογραφίδος ἐπὶ τεμαχίου χάρτου. Τὸ ἐπιστόλιον ἐκεῖνο διηυθύνετο πρὸς τὸν φρούραρχον

1. Ἐπώνυμον τῶν βορείων Ἀμερικανῶν διδόμενον σκωπτικῶς παρὰ τῶν Ἄγγλων, ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν οἱ κύκλῳ τῶν μερῶν ἐκείνων μαῦροί τε καὶ αὐτόχθονες προφέρουσι τὴν ἀγγλικὴν λέξιν English (Ἄγγλος). Σ. Μ.

Παρισίων, καὶ περιεῖχε τὸν ὕστατον ἀσπασμόν των πρὸς ὅσους ἠγάπων καὶ πρὸς τὴν πατρίδα των.

Ἡ ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου διαλυθεῖσα ὁμίχλη, ἐσχηματίσθη ἐκ νέου· ταὐτοχρόνως δὲ καὶ τὸ πρὸς κούφισιν τῆς λέμβου ἕρμα ἐξηντλήθη. Οἱ ἀεροναῦται ἠναγκάσθησαν νὰ ῥίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν ἕνα τῶν ταχυδρομικῶν σάκκων, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ἀερόστατον ἤρχισε καταπίπτον μετ' ἐπιφόβου ταχύτητος. Τὸ ἀερόστατον ἐλαφρωθὲν ἐκ βάρους 60 χιλιογράμμων ἀνυψώθη ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὰ νέφη, ἕνεκα δὲ τῶν εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο σημεῖον τῆς ἀτμοσφαίρας εἰς 8 ἀνῆλθεν εὑρισκομένων ῥευμάτων ἔλαβε τὴν αὐτὴν πρὸς βορρᾶν διεύθυνσιν, ἣν καὶ πρότερον ἠκολούθει· εὑρίσκοντο εἰς ὕψος τρισχιλίων μέτρων ἐν μέσῳ νεφῶν πυκνοτάτων, ἔνθα ἄφθονοι ψεκάδες πάχνης τάχιστα ἀπεκρυσταλλοῦντο. Τὰ κρύσταλλα ἐκεῖνα καὶ τὸ ψῦχος, ὅπερ συνεπέφερον, ἐφαίνετο ὡσεὶ ἡ ὑστάτη καὶ δεινοτέρα τῶν βασάνων αὐτῶν· ἐντὸς μικροῦ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἀεροστάτου ἐκαλύφθη ἐξ ὁλοκλήρου σχεδὸν ἐκ τούτων, ἡ δ' οὕτως ἐπελθοῦσα ἐπαύξησις τοῦ βάρους θὰ συνεπάγετο ἀναποδράστως τὴν ταχεῖαν κατάπτωσιν εἰς τὸν ὠκεανόν. Τετέλεσται πλέον διὰ τὸ ἀερόστατον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ. Τὰ κατώτερα στρώματα τῶν νεφῶν ἠραιοῦντο καὶ περιέμενον μετὰ στιγμὰς τινὰς νὰ διακρίνωσι τὸν ὠκεανόν. Αἴφνης ὁ κ. Βεζιὲ ἀφῆκε κραυγὴν ἐκπλήξεως. Ὁ κ. Ῥολιὲ προέκυψεν ὅπως ἴδῃ ἐκτός, καὶ ἀντὶ θαλασσίων κυμάτων, διέκρινε δάσος ἐλατῶν χιονοσκεπές, ὡς ἐκ θαύματος ἀντικαταστῆσαν τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν τῶν ὑδάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Οἱ ἀεροναῦται παρετήρουν ἔκθαμβοι τὸ ἀπροσδόκητον ἐκεῖνο θέαμα· ἀλλὰ τὸ δάσος τῶν ἐλατῶν ἐφαίνετο πλησιάζον, μεγαλυνόμενον, προσλαμβάνον κολοσσιαίας διαστάσεις. Τὸ ἀερόστατον ἔπεσεν εἰς τὸ μέσον πεδιάδος, κεκαλυμμένης ὑπὸ πυκνοῦ στρώματος χιόνος, ἧς τὸ πάχος ἐξήμβλυνε τὴν δύναμιν τῆς πτώσεως. Ἀμφότεροι ἐπήδησαν κατὰ γῆς καὶ ὁ μὲν τούτων ἔπεσε πρηνής, ὁ δ' ἕτερος κατορθώσας νὰ σταθῇ ὄρθιος, ἀνέτεινε πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας, θεωρῶν ἔκθαμβος τὸ ἀερόστατον, ὅπερ ἀπαλλαγὲν σπουδαίου βάρους ἀνυψοῦτο μετὰ ταχύτητος.

Καὶ ἰδοὺ οἱ ἡμέτεροι ἀεροπόροι, ἄοπλοι, ἄνευ σκεπασμάτων, ἄνευ ζωοτροφιῶν, εὑρισκόμενοι ἐπὶ ἀγνώστου γῆς, ἐπιπέδαφους ἀποτόμου καὶ ἐρήμου, ἐν τῇ πλευρᾷ ὑψηλοῦ ὄρους. Ἔβλεπον μόνον πρὸ αὐτῶν δάσος ἀπέραντον ἐλατῶν, καὶ πλατὺ στρῶμα χιόνος καλύπτον τὸ ἔδαφος καὶ τὰ δένδρα ὅλα.

Διανυκτερεύσαντες ἐν ὑπαίθρῳ, ἤρχισαν ἅμα τῇ πρωΐᾳ κατερχόμενοι τοῦ ὄρους, μέχρις οὗ τέλος ἔφθασαν ἔμπροσθεν μιᾶς καλύβης, ἣν σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπέκρυπτεν ἡ καλύπτουσα αὐτὴν χιών. Ἡ θύρα τῆς κατοικίας ἐκείνης ἦν ἡμίκλειστος, καὶ ταχέως τὴν ἤνοιξαν ὠθήσαντες διὰ τοῦ ποδός. Μεγάλη πυρὰ ἐφεγγοβόλει ἐν τῇ ἑστίᾳ, ἔν τινι δὲ χύτρᾳ ἔβραζον γεώμηλα. Καίτοι ἐπανειλημμένως ἐφώναξαν τοὺς κατοίκους, οὐδεὶς ὅμως ἀπεκρίθη. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς χύτρας τῶν γεωμήλων ἀπεπέμποντο ἀτμοὶ τόσον ὀρεκτικοί, ὥστε ἀμφότεροι οἱ ναυαγοὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατηθῶσιν. Ἐκάθησαν καὶ ἔφαγον, καὶ ὁ Θεὸς εἰξεύρει μὲ πόσην ὄρεξιν! Ἐθερμάνθησαν παρὰ τὴν ἑστίαν, καὶ πρὸς ἐπίμετρον τῆς εὐτυχίας των ἀνεκάλυψαν ἐπί τινος σανίδος τρυβλίον γάλακτος, δι' οὗ ἐκόρεσαν τὴν δίψαν των.

Τότε ἠκούσθησαν ἔξω φωναὶ καὶ ἄνθρωπός τις εἰσῆλθεν εἰς τὴν καλύβην φωνάζων «Clas! Clas!» (Νικόλαε, Νικόλαε.) Μετ' ὀλίγον ἠκολούθησεν αὐτὸν καὶ ὁ σύντροφός του, ὃν οὕτως ἐκάλει. Εὔκολον εἶναι νὰ φαντασθῇ τις τὴν ἔκπληξιν τῶν δύο νεωστὶ ἐλθόντων, ἰδόντων τοὺς ἀεροναύτας ἐν τῇ καλύβῃ των, οἵτινες ἐκβαλόντες τὰ ὑποδήματά των, ἅτινα ἐτοποθέτησαν παρὰ τὴν ἑστίαν ἵνα θερμανθῶσιν, ἔτρωγον ἀταράχως τὰς ζωοτροφίας τῶν ἐνοικούντων. Ὁ οἰκοδεσπότης ἀνέτεινε τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν οὐρανόν, ὁ δὲ κ. Ῥολιὲ τῷ ἀπήντα διὰ χειρονομιῶν, ἃς ἐκεῖνος οὐδαμῶς κατελάμβανεν, ὅτε αἴφνης ὁ ἕτερος τῶν ἐνοικούντων, ἰδὼν τὰ ὑποδήματα τῶν ὁδοιπόρων, ἔστη ἐκπεπληγμένος· τὸ σχῆμα αὐτῶν προξείλκυσε τὴν προσοχήν του, λαβὼν δὲ ἓν τούτων τὸ ἐξήτασε ποικιλοτρόπως, μέχρις οὗ παρετήρησεν εἰς τὸ ἄνω ἄκρον αὐτοῦ τὴν σημείωσιν τοῦ κατασκευάσαντος ὑποδηματοποιοῦ: *X.... Προμηθευτὴς τῆς αὐτοκρατείρας Παρίσιοι.*

—*Παρίσι! Παρίσι!* ἀνέκραξε, *το French? French?* (σεῖς Γάλλος, Γάλλος;)

—*Γιὰ, γιὰ* (ναί, ναί), ἀπεκρίθη ὁ κ. Ῥολιέ· *Παρίς! Παρίς! Μπαλλοὺν, μπαλλοὺν!* (ἀερόστατον)», προσέθηκε, δεικνύων τὸν οὐρανὸν καὶ καταβιβάζων τὸν βραχίονα, ὅπως παραστήσῃ τὴν πτῶσιν τοῦ ἀεροστάτου.

Ἀφ' οὗ ἐφιλοξενήθησαν ἐν τῇ καλύβῃ, οἱ ἀεροπόροι ἀνεχώρησαν ἐπὶ ἑλκύθρου καὶ μετ' ὀλίγον ἔφθασαν εἰς Κονγσβὲργ, ὁπόθεν διηυθύνθησαν εἰς Δράμμαν, ἔνθα εὗρον γαλλικὸν πρακτορεῖον. Ὁ τηλέγραφος εἶχεν ἀναγγείλει τὴν πτῶσιν τοῦ ἀεροστάτου τῆς *Αὐρηλίας* ἀνὰ πάσας τὰς πόλεις τῆς Νορβηγίας, καὶ οὕτως οἱ ὁδοιπόροι πανταχοῦ κατὰ τὴν διάβασίν των ἀπήντων πλῆθος πολὺ μετὰ συμπαθείας καὶ ἐνθουσιασμοῦ δεξιούμενον αὐτούς.

Ἡ ὑποδοχὴ ἦν συγκινηκωτέρα ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Νορβηγίας. Οἱ ἀεροναῦται ἔφθασαν εἰς Χριστιανίαν, περικυκλωμένοι ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ κατοίκων, ἐπευφημούντων ὑπὲρ τῆς ὡραίας Γαλλίας. Μετέβησαν εἰς τὸ ὁρισθὲν αὐτοῖς ξενοδοχεῖον, ὅπου μετ' ὀλίγον ἐπεσκέφθη καὶ ἐδεξιώθη αὐτοὺς προσωπεία κυριῶν. Πολλαὶ γυναῖκες ἐπίσης τοῦ λαοῦ ἐζήτησαν νὰ ἴδωσι τοὺς ἀεροναύτας, καὶ ἄγουσαι ἐκ τῆς χειρὸς τὰ τέκνα των, ἔλεγον πρὸς αὐτούς· «Εὐλογήσατε τὰ παιδιά μας, διὰ νὰ γίνωσιν ἀργότερα γενναῖοι καθὼς σεῖς!» Ἀλλὰ καὶ νεάνιδες παρουσιάσθησαν μὲ τριχρώμους ἀνθοδέσμας, καὶ σπουδασταὶ συναθροισθέντες ὑπὸ τὰ παράθυρα ἔψαλλον γαλλικὰ ἄσματα.

Τὴν ἑσπέραν ἡ πόλις προσήνεγκεν εἰς τιμὴν τῶν ἀεροναυτῶν συμπόσιον, οὗ μετέσχον χίλια πεντακόσια πρόσωπα. Περὶ τὸ τέλος δὲ τοῦ συμποσίου ἐψάλη ἐν χορῷ ὕμνος εἰς τὴν Γαλλίαν, συντεθειμένος ὑπὸ τοῦ νορβηγοῦ ποιητοῦ Ἰωνᾶ Λεῖ.

Ὁ Ῥολιὲ καὶ ὁ Βεζιὲ ἀνεχώρησαν ἐκ Νορβηγίας τὴν ἐπαύριον, λαβόντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ 23,800 φρ. ὑπὲρ τῶν πληγωμένων Γάλλων.

Οὕτω κατέληξε τὸ ταξείδιον τῶν ἐν τῷ ταχυδρομικῷ ἀεροστάτῳ *Αὐρηλίᾳ* ἀεροναυτῶν. Οἱ ταχυδρομικοὶ σάκκοι, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ εἰς τὴν θάλασσαν ῥιφθέντος ἐξαιρουμένου, ὃν εὗρε πλοῖόν τι, ἔφθασαν μὲν ἀσφαλῶς ἐν Γαλλίᾳ, δυστυχῶς ὅμως λίαν ἀργά, διότι δὲν κατωρθώθη ν' ἀναγγελθῇ ἐν καιρῷ εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Λείγηρος ἡ ἔξοδος τοῦ ἐν Παρισίοις στρατοῦ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Δυκρώ.

GASTON TISSANDIER.

ΔΗΜΩΔΗ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Ὁ Νεσκιτζὶν Γάσπαρης.

(Νάξου).

Μιὰ φορὰ ἦταν ἕνας μπαλωματῆς κι' ὅλη τὴ 'μέρα ἠδούλευγενε νὰ βγάλῃ κανέναν παρᾶ, καὶ τὸ βράδυ πρώτην του ψουνισιὰ ἤτανε ν' ἀγοράσῃ μιὰ μεγάλη μπουκάλα κρασὶ καὶ μεζέδες νὰ κάμῃ τὸ βράδυ ζιαφέτι. Βράδυ δὲν ἠπέρνανε ποῦ νὰ μὴ γλεντίσῃ καὶ νὰ τραουδῇ 's τὸ σπίτιν του. Νὰ 'πῇ κ' ἐκεῖνος πῶς «ἀθρῶποι ἤμαστενε, μπορεῖ νὰ μοῦ λάχῃ κάμμιὰν ἀνάγκη, ἃς φυλάξω ἕλια παραδάκια 's τὸ σεντοῦκι», ὄγεσκε· ὅσα ἤβγανε τὴν ἡμέρα, μὰ πέντε παράδες, μὰ δέκα, μὰ εἴκοσι, τὰ ξόδιαζενε 's τὸ κρασί. Μιὰ βραδυὰ ὁ βασιλέας ἐκεινοῦ τοῦ τόπου ἤβγηκενε τιπτίλι· περνᾷ ἀπόξω ἀπὸ 'φτηνοῦ τοῦ Νεσκιτζὶν ἀκούει ζεύκια, χαραῖς, γλεντζέδες, κουριόζος μπαίνει μέσα· ὡς καθὼς τὸν εἶδεν ὁ μπαλωματῆς, ποῦ νὰ τόνε γνωρίσῃ;—«μπρὲ καλό 's τονε, ἔλα καὶ σὺ νὰ πιοῦμενε, κάτσε.» Καθίζ' ὁ βασιλέας πίνει, ἀπὲ τὸν ἀρωτᾷ:—«πῶς μαθὲς τόση χαρά, τόσο ζεῦκι; κανένα καλὸ χαβαδίση θἄκουσες.»—«Μπρὲ ὄχι· μὴν τ' ἀρωτᾷς, εὐτ' εἶν' ἡ παντοτεινή μου ζωή.» Φεύγ' ὁ βασιλέας. Τὴν ἄλλη βραδυνιὰ πάλι ἠξαναγένηκενε τιπτίλι γυρίζεα[1] 'σὰν ἠκοντεύγανε μεσάνυκτα βλέπει πγιὰ ὅλ' ἡ πολιτεία ἡσυχία ἠκοιμοῦντανε 's τὰ σπίτιαν τονε, γερνᾷ κι' ἀπὸ τοῦ Νεσκιτζὶν ἀκούει ἀκόμη χαραῖς, τραούδια, μπαίνει πάλι μέσα.—«Μπρὲ καλό 's τονε, τοῦ λέε' ὁ μπαλωματῆς, καλό's τ' ἀδέρφι, ἔλα πάλι κάτσε, πιέ.» Πίνει λιάκι ὁ βασιλιᾶς καὶ τοῦ λέει:—«μὰ πῶς ἐσὺ τέτοια ὥρ' ἀκόμη 's τὸ γλέντι; ποῦ τσὴ βρίσκεις τσὴ παράδες;»—«Νὰ ὅλη 'μέρα μπαλόνω κι' ὅσα βγάλω, μὰ πέντε παράδες, μὰ δέκα, μὰ εἴκοσι, ὅλαις 's τὸ κρασί· ζωὴ καὶ σκῶτι.»—«Μὰν τύχῃ ν' ἀῤῥωστήσῃς γιὰ[2] νὰ σοῦ λάχῃ κεσάτι;»—«Ἐ[2] λαχαίνει· μωρὲ πιὲ κακόμοιρε κ' εἶντα σὲ μέλλει;» (πόσο σᾶς φαίνεται νὰ λέει τώρα τὸ βασιλιὰ κακόμοιρο). Τὴν ἄλλη μέρα φερμάνι ὁ βασιλέας ὅλα τὰ παπουτσίδικα νὰ κλείσουνε, γιατ' ὅποιος ἀνοίξῃ θὰ τοῦ πάρῃ τὸ κεφάλι· γιὰ νὰ 'δῇ που θαῦρῃ αὐτὸς νὰ κάμῃ τὸ ζιαφέτι. Ὅλη 'μέρα ὁ Νεσκετζὶν δεμένα χέρια· σὰν ἡμισοκόπησενε τὸ μεσημέρι ἠθυμήθηκενε τοῦ πιοτοῦ, λέει:—«Ἀμὲ τὸ κέφι τὸ βράδυ πῶς θὰ γένῃ;» (Δὲν ἐθυμήθηκενε τώρα μηδὲ φαΐ μηδὲ τίοτις, μόνου διαολικὸ τοῦ κόλλανε ὁ γλετζὲς πῶς θὰ ἔνῃ)—«ὅ,τι ὅ,τι νὰ κάμω νὰ βγάλω ἕνα δυὸ παράδες.» Κατὰ καλήν του τύχη βλέπει ἕνα καΐκι κ' ἤρχουντανε· τρέχει 's τὴν ἀκρογιαλιὰ κ' ἠξεφόρτονενε τὸ καΐκι πραματική· λέει τοῦ πραματευτὴ—«ποῦ θὲ νὰ κουβαλήσῃς εὐτά;»—«Ἀ τὸ τάδε μέρος ποῦνε τὸ μαγαζί μου.»—«Ἄσε νὰ σοῦ τὰ κουβαλήσω 'γὼ κ' ἐκεῖ ποῦ θἄδινες τοῦ χαμάλη ἕνα γρόσι νὰ πούμενε, δόσε μου ποιὸ 'λίο.» Λέει—καλό. Πέρν' ὁ καλός σου μπαλωματῆς τσὴ πραματιαὶς 'λίαις 'λίαις 's τὴ ῥάχιν του καὶ τσὴ κουβάλιενε 's τὸ μαγαζὶ ὡς τὸ βράδυ, κ' ἤπηρενε πγιὸ πολλοὶ παράδες παρὰ ὅλαις τ's ἄλλαις 'μέραις. Μὰ τὴ χαράν του πγιά, γεμίζει δυὸ μποκάλαις κρασὶ μεζέδες καὶ τὰ συνειθισμένα. Γίνεται πάλι τὸ βράδυ ὁ βασιλέας τιπτίλι μιὰ καὶ δυὸ κ' ἀπόξ' ἀπὸ τοῦ Νεσκιτζίν· ἀφηκρᾶται, ἐτότες δἄτανε ποῦτανε· φωναῖς πατερντί—«μωρὲ τὸ διάολο ποῦ τς' ἠῦρενε τσοὶ παράδες;» μπαίνει πάλι μέσα.—«Μωρὲ καλό 's τονε, καλὸ 's τὸ μουστερῆ μου· ἔλα κάτσε, πιὲ καὶ σὺ καμένε, τυχερεῖμαστενε σήμερα.»—«Πῶς ἀπόψε ποιὸ ἀλέγρο νὰ σὲ βλέπω;»—«Μωρὲ εἶντα νὰ σοῦ 'πῶ μ' αὐτὸ τὸ μασκαρᾶ τὸ βασιλιᾶ (κ' ἤτανε 'μπροστά)· μοῦβγαλενε λέει τὸν κακόν του τὸν καιρὸ φιρμάνι νὰ κλείσουν ὅλα τὰ παπουτσίδικα κ' ἄλλο δὲν ἠσυλλογούμουνα μόνου πῶς θὰ ἔνῃ τὸ ζεῦκι τὸ βράδυ. Γιὰ τὴν τύχη μου ἠῦρἄναν καΐκι μὲ πραματική, ἤκαμα τὸ χαμάλη καὶ ἔ.... μωρὲ πιὲ καὶ μὴν τ' ἀρωτᾷς αὐτά.» Πίνει 'λιάκ' ὁ βασιλέας καὶ φεύγει. Ταχυτέρου ἄλλο φιρμάνι—«παπουτσίδικο νὰ μὴν εἶν' ἀνοιχτὸ, κανεὶς νὰ μὴν κάνῃ τὸ χαμάλη.» Ἠῦρισκεν εὐτὸς νὰ μὴν τὰ πολυλοοῦμε κολάϊ κ' ἤβγανενε παραδάκια καὶ τὸ ζεῦκι νὰ μὴ λείψῃ. Κάθε βράδυ τὸν ἠῦρισκεν ὁ βασιλέας πγιὸ ἀλέ-

1. Ἤ.
2. Δέν.

γρο παρὰ τὴν ἄλλη 'μέρα. 'Απῶδεν ὁ βασιλέας πῶς μὲ τὰ φιρμάνια δὲν κάνει δουλειὰ, ἠγόγγυζενε κι' ὁ κόσμος πῶς δὲν τ'ς ἤφινενε νὰ κάνουνε τὴ δουλειάν τωνε, ὅλα τὰ παπουτσίδικα κλειστὰ, χαμάλης δὲν ἠβρίσκουντανε, μοστραριτζῆς νὰ πουλῇ 'ς τὸ δρόμο δὲν ἠφαινούντανε, βγάζει ἄλλη διάταξι πῶς—«ν' ἀνοίξουνε πάλι ὅλα κατὰ πῶς πρῶτα, παπουτσίδικα, μοστραριτζῆδες, χαμάληδες 'ς τὴ δουλειάν τωνε κι' ὁ μπαλωματῆς νὰ πάῃ 'ς τὸ ταχτικό.» Πέρνουνε τὸν καλό σου Νεσκιτζὶν τόνε ντύνουνε στρατιωτικὰ μὲ χρυσᾶ κουμπιὰ καὶ 'ς τὴν ὑπηρεσία. Αὐτὸς δὲν τὸν ἤκοφτεν ἄλλο παρὰ πῶς θὰ γείνῃ πὸ βραδυνὸ ζεῦκι χωρὶς παρᾶ. Εἶντα μηχανεύγεται; ξεπαραλεῖ ἕναν του κουμπὶ πάει καὶ τὸ πουλεῖ κ' ἤκαμενε τὸ ζεῦκίν του 'σὰν καὶ πρῶτα καὶ καλλίτερα. Περνᾷ πάλ' ὁ βασιλέας ἀπόξω ἀπὸ τὸ σπίτιν του γιὰ νὰ 'δῇ εἶντα θὰ κάνῃ, ἀκούει πάλι χαβάδες, μανέδες—«μωρὲ τὸ μασκαρᾶ ποῦ ταῦρεν, ὁλημερῆς 'ς τὴν ὑπηρεσία;» μπαίνει μέσα.—«Μωρὲ καλὸ 'ς τὸ νωρίτικο, καλό 'ς τονε, ἔλα κάτσε, πάρε μεζὲ, φάε. Κάθετ' ὁ βασιλέας καὶ τοῦ λέει:—«ἀμὲ τώρα; ἤκουσα καὶ σὲ βλέπω ἀπὸ τὴ φορεσιά σου πῶς σὲ βάλανε 'ς τὸ ταχτικὸ, ποῦ ταῦρηκες τὰ παραδάκια;»—«Μωρὲ χαρὰ 'ς τὸ ζεταχτή! ἕνα κουμπί μου ἠπούλησα ποῦ δὲν καλοφαίνεται· μπορεῖ νὰ μοῦ λείψῃ τὸ ζεῦκι;... μωρὲ δὲν τρῶς μόνου κάθεσαι καὶ ῥωτᾶς;» Πίνει πάλι μιὰ σταλιὰ ὁ βασιλέας καὶ φεύγει· 'ς τὸ γενάτι λέει νὰ 'δοῦμεν ὡς πότε θὰ βαστᾷ αὐτό; Κάθε μέρα ὁ καλός σου στρατιώτης ἤβγανεν ἀπὸ ἕνα κουμπὶ, λέει εὐτὸ δὲ φαίνεται, τὴν ἄλλη εὐτὸ δὲν καλοφαίνεται, εἶντα χρειάζουνταινε διπλαὶς σειραὶς κουμπιά; ἕνα ἕνα βγάνει τὴ μιὰ σειρὰ κι' ὅλο 'ς τὸ κρασί. 'Απέκεῖ λέει «εἶντα χρειάζουνταινε ὡς κάτω νὰ κουμπόνεται;» ἕνα ἕνα ἠπόμεινενε ψιψιρὶ γιορντασὶ χωρὶς κουμπί. 'Σὰν ἠσωθήκανε τὰ κουμπιὰ ἤβγαλενε καὶ τὴ λάμα τοῦ σπαθιοῦν του καὶ τὴν ἐπούλησενε κ' ἐκείνη. Ὁ βασιλέας ἤφεκενε νὰ περάσουνε κάμποσαις 'μέραις, λέει—«ἔ! ἀκόμη θὰ σώνουνταινε κουμπιά·» 'σὰν ἠκουτούρερνενε πγιὰ πῶς δὲ θὰ πόταξενε, 'ντύνεται πάλι τιπτίλι πάει τὸν ἀκούει, τὰ ἴδια· μπαίνει μέσα βλέπει σειρὰ μποκάλαις γεμάταις κρασὶ, στρωμένη τραπεζαρία, ψωμιὰ, μεζέδες. Καθὼς τὸν εἶδεν ὁ Νεσκιτζὶν λέει:—«Μπρὲ καλό 'ς τον, εἶντα μοῦ γίνεσαι τόσαις ἀγραδυνιαίς;[1] ἔλα κάτσε, φάε, πιέ· ἀπόψε χαραὶς καὶ ζιαφέτι» Κάθετ' ὁ βασιλέας κάνει πῶς πίνει 'λιάκι, λέει—«μὰ καλὰ καὶ σοῦ σώνουνταινε[2] ἀκόμη κουμπιά;»—«Δὲν ποτάζω, φτωχέ μου.»—«'Αμὲ πῶς τὰ κατάφερες;»—«Πρᾶμμᾶνε ποῦ δὲν ἤκανε νὰ σοῦ τὸ 'πῶ, μὰ σ' ἔχω πγιὰ ἀρκαντάση. Τὴν λάμα τοῦ σπαθιοῦ μου, ἄσορτ', ἐπούλησα κ' ἠγόρασα γιὰ 'δὲς τόσαις μποκάλαις καὶ μεζέδες γιὰ πεντέξη βραδυαίς... μόνου θὰ κακοπιῆς; εἶντα σ' ἔχω 'γὼ, πνευματικό;» Τὴν ἄλλη 'μέρα ὁ βασιλέας ἐπιθεώρησι 'ς τὰ στρατέματα, 'ς τὴν μεγάλη πιάτσα. Ὅλοι ἠλουστράρανε τὰ κουμπιάν τωνε, τὰ σπαθιάν τωνε· συγυρισμένοι ἠπήανε 'ς τὴν παράτα. Εἶντα νὰ κάμῃ κ' ὁ φλόος,[1] ξυπνὸς ὅμως, βρίσκει δὲ ξέρω πῶς ψεύτικα κουμπιὰ, τὰ ῥάβγει· πελεκᾷ ἕνα ξύλο, τὸ κάνει 'σὰ σπαθὶ καὶ τὸ βάνει 'ς τὴ θήκη καὶ πάει 'ς τὴν παράτα, λέει—«νὰ μὲ ψαλαφήσουνε δὰ θένε;» Ὁ βασιλέας κατὰ πῶς ἠπαραταχτῆκαν ὅλοι κ' ἠγύριζενε πῶς θὰ τσοὶ 'δῇ, πάει καὶ κοντὰ 'ς τὸ Νεσκιτζίν· ἤκανε πῶς δὲν τόνε 'ξέρει, λέει—«νὰ βγάλῃς τὸ σπαθί σου καὶ νὰ πάρῃς τὸ κεφάλι τοῦ πλαϊνοῦ σου.» Ὁ καμμένος ὁ πλαϊνὸς ῥεπετὶ τὸν ἐπήαινενε, μὰ ὁ βασιλέας τοῦ τῶπεν ἐπίτηδες γιατ' ἤξερενε πῶς δὲν εἴχενε σπαθί. 'Εκεῖνος, λέει,—«μὰ πῶς θὰ τὸ κάμω ποῦνε ἄδικο μαθὲς, εἶντα σοῦφταιζενε βασιλέα μου ὁ πλαϊνός;» (ἂν εἴχενε σπαθὶ γιὰ χάζι τοῦ τῶκοβγενε, μά...)—«Πάρε του σοῦ λέω τὸ κεφάλιν του μὲ τὸ σπαθί σου γιατί θὰ τὸ 'πῶ ἐκεινοῦ νὰ πάρῃ τὸ 'δικό σου.» Σὰν εἶδεν εὐτὸς ἐτσὰ τὰ χρειάστηκενε λεει—«Θεὲ θαμασμένε, ἂν ἦνε δίκηο νὰ πάρω τὸ κεφάλι τοῦ πλαϊνοῦ μου... εἰδὲ μὴς ξύλο νὰ γενῇ τὸ σπαθί μου», καὶ φόρα τὸ ξύλινο σπαθί. Νὰ 'δῇ ὁ βασιλέας τὴ μαστοριὰ λέει—«μωρὲ μπράβο σου», τὸν ἤκαμενε 'φιτσιάλε μὲ λουρὲ κάθε μῆνα, λέει—«νὰ τώρα νὰ κάνῃς τὸ ζιαφέτι σου χωρὶς ντράβαλα.»[3]

ΣΗΜ. Τὸ ἐν τέλει ἐπεισόδιον τῆς πωληθείσης σπάθης καὶ τῆς εὐστόχου τοῦ Νεσκιτζὶν Γάσπαρη ἀπαντήσεως εἶναι γνωστότατον, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Αὐστρίας Ἰωσὴφ καὶ εἰς τὸν τῆς Ῥωσσίας αὐτοκράτορα Νικόλαον ὑπ' ἄλλων.[3]

1. 'Εσπέρας.
2. 'Υπολείπονται, ἔχεις καὶ ἄλλα.

1. Ἄθλιος, φλογισμένος, ἀντὶ φλόγος· ὅπως φλοΐζω ἀντὶ φλογίζω, φλέγω.
2. 'Ανησυχίαις, κόπους. Ἴσως τὸ γαλλ. travaille.
3. Νικολαΐδου 'Αναλεκτα.

ΚΟΚΚΟΙ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΟΣ

Ἡ συνήθεια τῶν δημοσίων ἀναγνώσεων δὲν εἶναι ἑλληνική τις ἰδιοτροπία, ἀλλὰ συρμὸς ἀκμάζων σήμερον πανταχοῦ τῆς ὑφηλίου. Μεταξὺ ὅμως τῶν ἐν Εὐρώπῃ συναθροίσεων καὶ τῶν ἡμετέρων ὑπάρχει διαφορά τις, ἣν νομίζω σπουδαίαν. Οἱ ἐκεῖ ἐν Συλλόγοις λαλοῦντες δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας, ἀκριβῶς ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένας: εἰς εἰδικοὺς ἐπιστήμονας καὶ εἰς ἁπλοῦς ἀγορευτάς. Οἱ πρῶτοι τούτων, ὁσάκις παρίστανται πρὸ τοῦ ἀκροατηρίου, ὑποχρεοῦνται νὰ παραθέσωσιν αὐτῷ νέον τι γεγονὸς ἢ ἐξήγησιν γεγονότος, προϊὸν τῆς ἰδίας αὐτῶν παρατηρήσεως καὶ μελέτης, οὐ προσφέρουσι τὰς ἀπαρχὰς τοῖς ἀκροαταῖς, πρὶν ἐναποθέσωσιν αὐτὸ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ἐπιστήμης· ἡ δ' ἔκθεσις ἀληθειῶν πρὸ πολλοῦ κεκτημένων καὶ ἀναμφισβητήτων δὲν θεωρεῖται ὡς ὑπαγομένη εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῆς ἐν Συλλόγῳ ὁμιλίας. Οὕτως, ἂν ἀναβαίνων τις ἐκεῖ τὸ βῆμα ἔσπευδε νὰ πληροφορήσῃ τοὺς ἀκροωμένους περὶ τῶν κοιτασμάτων, ἐν οἷς ἀπαντῶνται συνήθως οἱ γαιάνθρακες, τῆς ὥρας τοῦ ἔτους καθ' ἣν καταπίπτουσι πυκνότεροι οἱ διάττοντες ἀστέρες ἢ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐκτίσθησαν αἱ πυραμίδες, οὗτοι ἐδικαιοῦντο νὰ μεμψιμοιρήσωσιν ὡς ψευσθέντες τῶν ἐλπίδων, διότι τὰ ἐκτιθέμενα αὐτοῖς, ὅσῳ χρήσιμα καὶ ἂν ὑποτεθῶσιν, ἡδύναντο νὰ εὕρωσιν ἀπόνως ἁπλοῦντες τὴν χεῖρα εἰς τὸ πρῶτον τυχὸν ἐγχειρίδιον ἢ λεξικόν. Καὶ τοιαῦται μὲν αἱ παρὰ τῶν εἰδικῶν σοφῶν ἀπαιτήσεις τοῦ ἀκροατηρίου· τῶν δ' ἁπλῶν ἀγορευτῶν αἱ ὑποχρεώσεις, καίτοι διάφοροι κατὰ τὸ ποιόν, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐλαφρότεραι. Οἱ ῥήτορες οὗτοι δὲν ὑποχρεοῦνται τῇ ἀληθείᾳ νὰ εἴπωσί τι νέον, οὐδ' ἴσως καὶ νὰ γνωρίζωσιν ἀκριβῶς τί λέγουσιν 'Αφ' ἑτέρου ὅμως οἱ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην κατατασσόμενοι ὀφείλουσιν ἐξ ἅπαντος νὰ μεταχειρίζωνται τὸν λόγον μετ' ἐξόχου τινὸς πρωτοτυπίας καὶ τέχνης. Τὸ δ' ἀκροατήριον, τερπόμενον εἰς τὰς φράσεις αὐτῶν ὡς εἰς τοὺς λαρυγγισμοὺς ἀοιδοῦ ἢ τὰ πηδήματα χορευτρίας, ἐπιτρέπει αὐτοῖς ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον νὰ λαλῶσιν ἐπ' ἄπειρον, ἔστω καὶ μηδὲν λέγοντες· καὶ καθὼς περιμένει παρὰ τῶν ἐπιστημόνων νὰ φωτισθῇ, οὕτω ζητεῖ παρὰ τούτων νὰ θαμβωθῇ διὰ πυροτεχνίας τινος εἰκόνων, χρωμάτων καὶ σπινθήρων.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, πᾶς ὁ ἐν Εὐρώπῃ ὀρεγόμενος νὰ λαλήσῃ δημοσίᾳ πρέπει προηγουμένως ν' ἀποτείνῃ εἰς ἑαυτὸν τὰς ἑξῆς δύο ἐρωτήσεις: «Ἔχω τι νέον νὰ εἴπω; 'Εν ἐλλείψει «τοιούτου, δύναμαι νὰ ἐπαναλάβω τὰ ἤδη ῥη«θέντα ἄλλως πως ἢ ὅπως μυριάκις ἤδη ἐῤῥέ«θησαν πεζῶς τε καὶ ἐμμέτρως;» Ὁ δὲ μὴ δυνάμενος ν' ἀπαντήσῃ καταφατικῶς εἰς οὐδετέραν τῶν ἐρωτήσεων τούτων, μένει ἄφωνος ὡς ἰχθύς, ἐκτὸς ἂν ὀρέγεται τῆς δόξης νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀναμασσώντων.

'Εν 'Ελλάδι δὲν ὑπάρχει ἡ ἀπαιτουμένη δυσαναλογία γνώσεων καὶ εὐγλωττίας μεταξὺ γραφόντων καὶ ἀναγινωσκόντων, λαλούντων καὶ ἀκουόντων· καθότι οἱ μὲν ἀναγνῶσται καὶ οἱ ἀκροαταὶ κατ' οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἀλλαχοῦ, οἱ δὲ λαμβάνοντες τὸν κάλαμον ἢ τὸν λόγον, κατ' οὐδένα τρόπον δύνανται εἰσέτι νὰ συγκριθῶσι πρὸς τοὺς ἑσπερίους. Ἡ ἐν βραχεῖ χρόνῳ κατορθωθεῖσα τοῦ Ἔθνους ἡμῶν διανοητικὴ ἀνάπτυξις εἶναι ἀληθῶς θαυμασία, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοσαύτης δημοκρατικῆς ἰσότητος διανεμημένη, ὥστε ὑπὸ φιλολογικὴν ἔποψιν ἡ πατρὶς ἡμῶν ὁμοιάζει ὁμαλωτάτην πεδιάδα, ὅπου οὔτε ὄρη φαίνονται, οὔτε λόφοι, οὐδ' ἐξοχή οἱαδήποτε. 'Εν ἄλλαις χώραις, ὧν ὁ διανοητικὸς ἰσολογισμὸς εἶναι πολὺ κατώτερος τοῦ ἡμετέρου, ἐν 'Ρωσσίᾳ λ.χ. καὶ 'Ρωμουνίᾳ, εὑρίσκονται ἄνδρες τινὲς ὑπερέχοντες κατὰ τὸν νοῦν ἢ τὸν λόγον τὸ περὶ αὐτοὺς Κοινόν· ἐνῷ παρ' ἡμῖν ἄλλο τι δὲν ὑπάρχει εἰμὴ μόνον Κοινὸν ἀνεπτυγμένον καὶ φιλόσκωμμον, ἕτοιμον ν' ἀτενίσῃ πρὸς τοὺς λαλοῦντας ἀπὸ τρίποδος μετὰ τοῦ εἰρωνικοῦ ἐκείνου μειδιάματος, ὅπερ διέστελλε τὰ χείλη τῶν ἀρχαίων οἰωνοσκόπων, ὁσάκις ἀπήντων ἀλλήλους εἰς τὰς ἀγυιὰς τῆς 'Ρώμης. Καὶ τοῦτο οὐχὶ ἀδίκως· ἀφοῦ ἕκαστος παρ' ἡμῖν ἀναγνώστης δύναται, χρείας τυχούσης, νὰ γράψῃ τὸ βιβλίον, ὅπερ ἀναγινώσκει, καὶ ὁ τυχὸν λιθοκόπος νὰ λαξεύσῃ χεῖρας καὶ πόδας, οἷοι οἱ κοσμοῦντες τὸν πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνδριάντα τοῦ 'Ρήγα Φερῤῥαίου· πιστεύω δ' ἀκόμη, ὅτι ἂν ἠδύνατο καὶ νεκρὸς ἀναστὰς νὰ λαλήσῃ, ἤθελεν ἀπαγγείλει ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπικήδειον λόγον, κατ' οὐδὲν κατώτερον τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ἐκφωνουμένου.

Ἡ τοιαύτη ἐντελὴς ἰσοπέδωσις τῆς διανοίας, ὅσῳ εὐχάριστος καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὑπὸ εὐαγγελικὴν ἔποψιν, ἔχει ὅμως καὶ τὸ κακὸν ν' ἀναγκάζῃ ἡμᾶς νὰ προσφεύγωμεν εἰς ξένα προϊόντα, ὁσάκις σπουδάζοντες ὀρεγόμεθα πνευματικῆς τινος ἀπολαύσεως· καθότι, ἂν ὁ τόπος ἡμῶν παράγῃ μόνον ῥητινίτην, πάντων ἡμῶν ἡ γεῦσις εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη, ὥστε νὰ προτιμᾷ τὸν καμπανίτην· καὶ τοῦτο καθιστᾷ οὐκ ὀλίγον δυσχερῆ τὴν θέσιν τοῦ οἰνοχοοῦντος τὸ ἐντόπιον νέκταρ.

Τὰ ἀνωτέρω, ὧν δύσκολον φαίνεταί μοι ν' ἀμφισβητηθῇ ἡ ἀκρίβεια, μὲ παρεκίνησαν νὰ πιστεύσω, ὅτι οἱ ἡμέτεροι Σύλλογοι, παρ' ὧν οὐδεὶς δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔκτακτόν τινα ὠφέλειαν ἢ ἡδονήν, ἀρύονται τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ἐξ εὐγενοῦς τινος αὐταπαρνήσεως· καθότι, ἂν ὁ τόπος ἡμῶν παράγῃ μόνον ῥητινίτην, πάντων ἡμῶν ἡ γεῦσις εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη, ὥστε νὰ προτιμᾷ τὸν καμπανίτην· καὶ τοῦτο καθιστᾷ οὐκ ὀλίγον δυσχερῆ τὴν θέσιν τοῦ οἰνοχοοῦντος τὸ ἐντόπιον νέκταρ.

Τὰ ἀνωτέρω, ὧν δύσκολον φαίνεταί μοι ν' ἀμφισβητηθῇ ἡ ἀκρίβεια, μὲ παρεκίνησαν νὰ πιστεύσω, ὅτι οἱ ἡμέτεροι Σύλλογοι, παρ' ὧν οὐδεὶς δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔκτακτόν τινα ὠφέλειαν ἢ ἡδονήν, ἀρύονται τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ἐξ εὐγενοῦς τινος αὐταπαρνήσεως· ὠθούσης ἡμᾶς νὰ θυσιάζωμεν ὥρας τινὰς τοῦ παρόντος χάριν τοῦ μέλλοντος. 'Επὶ τῇ ἐλπίδι δηλαδή, ὅτι ἂν διὰ συντόνου καλλιεργείας δὲν ἀπολαύσωμεν διανοητικοὺς καρποὺς, οἷοι οἱ ἀλλαχοῦ, θέλομεν συνειθίσει τοὐλάχιστον εἰς τὰ ἡμέτερα, ἀπαλλαττόμενοι βαθμηδὸν τῆς μαστιζούσης ἡμᾶς ξενολατρείας. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ, ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ μεγάλου, ἐμποδισθείσης τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ καφὲ, οἱ ἀβροδίαιτοι Γαλάται ἀντικατέστησαν αὐτὸν δι' ἀφεψήματος αὐτόχθονος κιχωρίας, ἣν προϊόντος τοῦ χρόνου κατήντησαν νὰ εὑρίσκωσιν ἡδυτέραν τοῦ ἀραβικοῦ κόκκου Τοιαύτην τινὰ εὐχὴν ἐξέφρασεν ἔν τινι τῶν προλόγων αὐτοῦ καὶ ὁ σοφὸς ἡμῶν φίλος κ. Δ. Βερναρδάκης, παριστῶν εἰς τοὺς κριτὰς τοῦ ἀγῶνος, ὅτι τῆς νεωτέρας ἡμῶν ποιήσεως ὁ κρίθινος ἄρτος ἦτο δι' ἡμᾶς ὑγιεινότερος τῶν φραγγικῶν πλακούντων καὶ

γλυκυσμάτων. Τὸ κατ' ἐμὲ ἐκτιμῶ κατ' ἀξίαν καὶ τὴν λιτότητα καὶ τὸν πατριωτισμόν, ὁπωσδήποτε ὅμως νομίζω ὅτι εἰς τοὺς ἑκουσίως ὑποβαλλομένους εἰς τοιαύτην δίαιταν ὀφείλεται μισθὸς οὐχὶ κατώτερος, ἢ εἰς τοὺς ἀσκητὰς τοῦ Ὄρους καὶ τῆς Θηβαΐδος.

* * *

Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐθαύμαζον ὡς ὑπερτάτην ἐκδήλωσιν τῆς θείας δυνάμεως τὸ θαῦμα, ἤτοι τὴν παράβασιν τῶν νόμων τῆς φύσεως. Σήμερον ὅμως προτιμῶμεν νὰ θαυμάζωμεν ἀντὶ ταύτης ὡς μεγαλείτερον καὶ ὄντως θεοπρεπὲς θαῦμα τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν νόμων, οὓς ἔθεσεν ὁ Δημιουργὸς ἐν τῇ ὑπερτάτῃ αὐτοῦ σοφίᾳ, καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐπικρατοῦσαν ἀπαράβατον τάξιν, καθ' ἣν ἡ αἰτία προηγεῖται πάντοτε τοῦ ἀποτελέσματος, ἡ ὤθησις τῆς κινήσεως, ἡ ὑγρασία τοῦ ἀμανίτου.

* * *

Συνομιλοῦντες ἐσχάτως μετὰ πολιτικοῦ ἀνδρὸς περὶ τοῦ παραδόξου φαινομένου, καθ' ὃ ἐν μὲν ταῖς λοιπαῖς σχολαῖς τοῦ Πανεπιστημίου διορίζονται οἱ ὅπως δήποτε γνωρίζοντες τὴν ἰατρικὴν ἢ τὰ νομικά, ἐν δὲ τῇ φιλοσοφικῇ ἐτοποθετήθη ὀπαδός τις τοῦ κόμματος, μὴ τυχὼν παρὰ Θεοῦ τῆς ἀπαιτουμένης νοημοσύνης ἵνα ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα ὡς ἔπαρχος ἢ ὑποτελώνης, ἐλάβομεν παρ' αὐτοῦ ὡς ἀπάντησιν τὸ ἀκόλουθον ἀξιομνημόνευτον ἀπόφθεγμα: «Μία στραβὴ συνταγὴ ἐμπορεῖ νὰ σκοτώσῃ τὸν ἄρρωστον καὶ ἀνάξιος δικηγόρος νὰ καταστρέψῃ τὸν πελάτην, ἐνῷ ἂν ἐξηγήσῃ στραβὰ ὁ καθηγητὴς τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλη τὸ κακὸν δὲν εἶναι μεγάλον.» Τοιαύτη τις θεωρία ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὰ γράμματα, τὴν ποίησιν, τοὺς συλλόγους καὶ τοὺς διαγωνισμούς. Ἀφ' ἑνὸς μὲν νομίζομεν τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν πληθὺν τούτων ἀναγκαίαν εἰς ἔθνος προωρισμένον νὰ φωτίσῃ τὴν Ἀνατολήν, ἀφ' ἑτέρου δὲ περὶ τῆς ποιότητος αὐτῶν εἴμεθα ἐπίσης ἀδιάφοροι, ὅσον νεόπλουτος παντοπώλης εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν χρυσοδέτων τόμων του, τῶν ὁποίων προορισμὸς εἶναι κατ' αὐτὸν οὐχὶ ν' ἀναγινώσκωνται, ἀλλὰ ν' ἀποτελῶσι βιβλιοθήκην, ἀναγκαῖον σκεῦος εὐρωπαϊκῶς νυτρεπισμένου μεγάρου. Τὸ δὲ ὄντως περίεργον εἶναι ὅτι ὁ Ἕλλην, οὔτε πνεύματος οὔτε νοημοσύνης ἀμοιρῶν, οὐδόλως ἀπατᾶται περὶ τῆς ἀξίας πάντων τούτων. Ἀλλ' ἐξ ἀνοχῆς καὶ ῥαθυμίας ἀκολουθῶν τὸ ἐπικρατῆσαν ῥεῦμα τῆς ἐπιδείξεως, θέλει Ἀκαδημίας ἐν πληρεστάτῃ γνώσει ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἀκαδημαϊκοὶ ἄνδρες, βραβεύει ἔργα τὰ ὁποῖα ἐξ ὅλης καρδίας περιφρονεῖ, χειροκροτεῖ ἀηδιάζων, ἀκροᾶται χασμώμενος ἀτελευτήτους λόγους καὶ εἶναι ὁ ἴδιος ἕτοιμος νὰ ὁμιλήσῃ ἐκ τοῦ προχείρου περὶ παντὸς πράγματος, οὐχὶ ἐκ τύφου ἢ ὑπερβαλλούσης πεποιθήσεως εἰς τὰς γνώσεις του, ἀλλ' ἁπλῶς διότι νομίζει τὴν ἐκστόμισιν λήρων πρᾶγμα ὅλως καθ' ἑαυτὸ ἀδιάφορον καὶ ἀβλαβές.

* * *

Διὰ τὴν πλειονοψηφίαν τῶν σήμερον Ἑλλήνων ἡ ποίησις καὶ τὰ γράμματα εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος εὐρωπαϊκὴ πολυτέλεια, συρμός, πόρος ζωῆς, μέσον ἐπιδείξεως καὶ οὐχὶ ἀνάγκαι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας.

Ε. Δ. Ροΐδης.

Η ΑΘΕΪΑ

Κατὰ τὸν Βάκωνα, μία τῶν ἀποδείξεων ὅτι ἡ ἀθεΐα δὲν εἶνε ἐρριζωμένη ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου, ἔστω καὶ ὁ ἄμετρος πόθος ὃν ἔχουσιν οἱ ὀπαδοὶ αὐτῆς νὰ διαδώσωσι τὴν δοξασίαν ταύτην. Ὁ μὴ δυσπιστῶν πρὸς τὴν ἰδίαν γνώμην, δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιζητῇ ἔξωθεν ἐρείσματα αὐτῆς καὶ ὑπερμάχους. Ὁ ἀγωνιζόμενος νὰ πείσῃ ἄλλους, θέλει πρὸ πάντων νὰ πείσῃ ἑαυτόν.

Μήπως ὁ Βολταῖρος, ἀφοῦ διήγαγε τὸν βίον ἅπαντα ἐμπαίζων καὶ ἀμφισβητῶν τὴν ὕπαρξιν τοῦ Ὑπερτάτου Ὄντος, δὲν ἐμελοποίησεν, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου, τὸν κάλλιστον πρὸς τὸν Θεὸν ὕμνον;

Dieu qu'on méconnaît, Dieu que tout annonce,
Entends le dernier mot que ma bouche prononce.
Si je t'ai méconnu, c'est en cherchant ta loi;
Mon cœur peut s'égarer, mais il est plein de toi.

Τὴν κραυγὴν ταύτην τοῦ ἐκπνέοντος ἀθέου ἰδοὺ πῶς μεθηρμήνευσεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν εἷς τῶν ἐγκρίτων συνεργατῶν ἡμῶν·

Σ. τ. Δ.

Θεέ, Σύ, Ὃν ἀρνεῖταί τις, ἀλλ' Ὃν τὸ πᾶν ἀγγέλλει,
Τὴν λέξιν, ἣν τὸ στόμα μου νὰ εἴπ' ὑστάτην μέλλει,
Ἐπάκουσον: Τὸν νόμον Σου,
Ἐὰν Σὲ παρεγνώρισα, ἐζήτουν. Σοῦ δὲ μένει,
Σοῦ πλήρης ἡ καρδία μου, καὶ ἀποπλανωμένη
Ἴσως ἀπὸ τὸν δρόμον Σου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ἐν τῶν γνωρισμάτων τοῦ σήμερον Ἕλληνος εἶνε νὰ ὁμιλῇ ἁπλῶς ἵνα ὁμιλῇ, ἐν γνώσει ὅτι δὲν λέγει τίποτε. (A. Dumont.)

* * * Ἡ ποίησις δὲν εἶνε ἄρτος ἐπιούσιος, ὥστε ἐν ἐλλείψει ἄλλου καλλιτέρου ν' ἀρκώμεθα εἰς τὸν κατώτερον· δὲν εἶνε πρώτης ἀνάγκης πρᾶγμα, ἀλλὰ τρυφὴ καὶ πολυτέλεια, ἥτις πρέπει ἢ νὰ ἦνε καλή, ἢ νὰ λείπῃ διόλου. Ὁ ποιητής, εἴτε ἀετὸς εἶνε ὡς ὁ Πίνδαρος, εἴτε στρουθίον ὡς ἄλλοι κατώτεροι, πρέπει πάντοτε νὰ πετᾷ. (Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος).

Ὁ δυνάμενος ν' ἀριθμήσῃ ἀκριβῶς τὸ ποσὸν τῶν ἁμαρτημάτων του εἶνε ἄριστος λογιστής.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 14.